

Isonkyrön varhaiskasvatussuunnitelma

Oppia ikä kaikki...

..elinikäisen
oppimisen
polulla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	VARHAISKASVATUKSEN PERUSTEET	3
2	VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN	4
2.1	Isonkyrön varhaiskasvatuksen järjestäminen ja toimintamuodot	7
2.1.1	Päiväkoti	7
2.1.2	Perhepäivähoito	8
2.1.3	Perhepäiväkoti	8
2.1.4	Avoin varhaiskasvatus	8
2.1.5	Yksityinen päiväkoti	9
3	ISONKYRÖN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN ARVOT JA TAVOITTEET	10
3.1	Isonkyrön varhaiskasvatuksen arvot	10
3.2	Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet	12
4	VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	15
4.1	Varhaiskasvattajan toiminta ja oppimiskäsitys	15
4.2	Toimintakulttuuria ohjaavat periaatteet	15
4.3	Yhteistyö varhaiskasvatuksessa	16
4.4	Toiminta- ja kasvu ympäristö	18
4.5	Hyvinvointi ja turvallisuus	19
4.6	Erilaisten kulttuurien tasa-arvoinen toiminta	19
4.7	Opin leikkien	20
4.8	Vuorovaikutukseen tukeva yhteisö	21
4.9	Laaja-alainen osaaminen	21
5	PEDAGOGINEN TOIMINTA JA SUUNNITTELU	26
5.1	Lapsen hoitosopimus ja varhaiskasvatussuunnitelma	26
5.2	Pedagoginen dokumentointi	27
5.3	Näkyvä, laadukas pedagogiikka	28
5.4	Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus	30
5.5	Oppimisen alueet	31
6	LAPSEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI	41
6.1	Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa	41
6.2	Yhteistyö tuen aikana	44
7	PEDAGOGISEN TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN	46

1 VARHAISKASVATUKSEN PERUSTEET

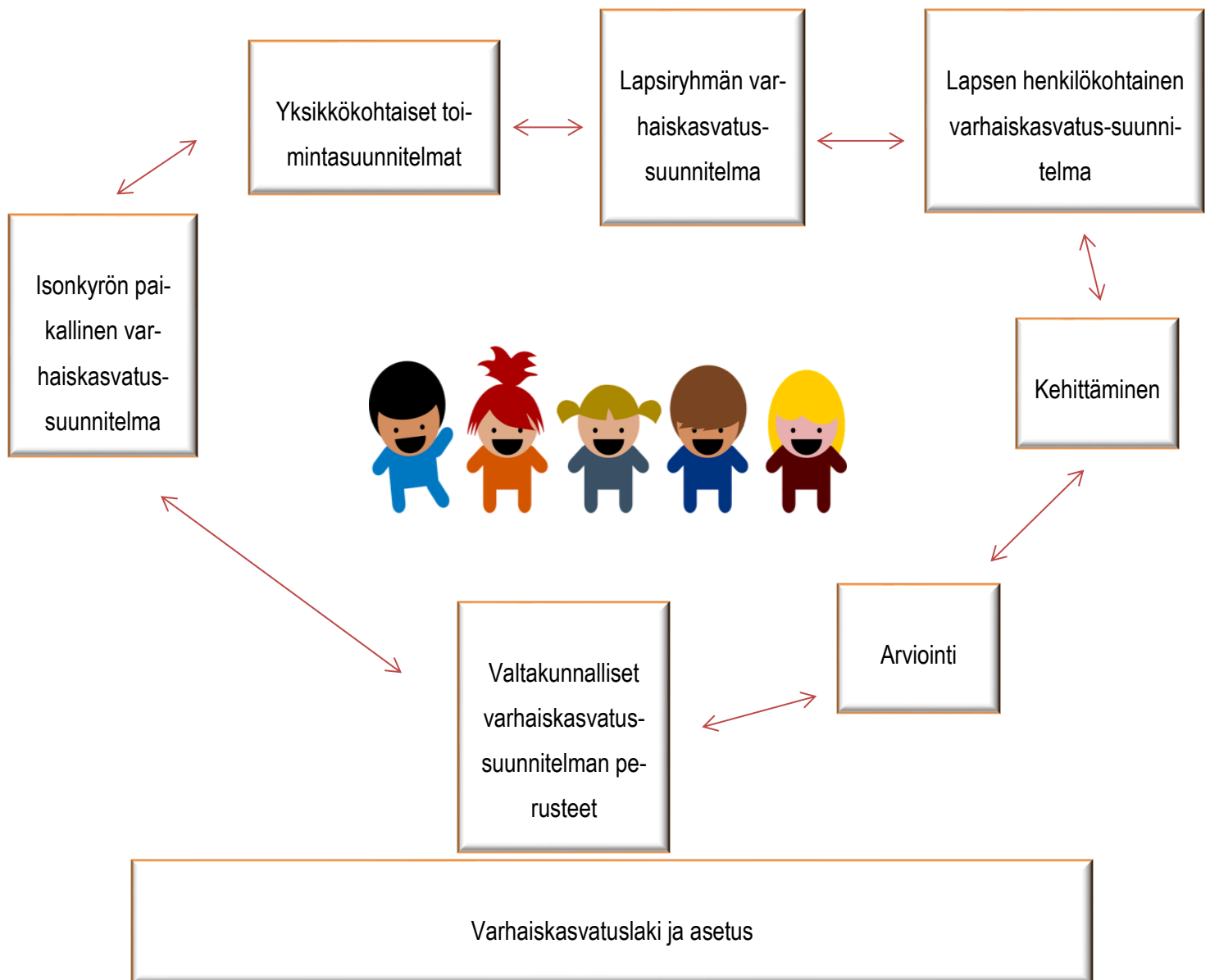
Varhaiskasvatus on tärkeä kasvun ja oppimisen vaihe, joka luo perustaa elinikäiselle oppimiselle. Varhaiskasvatuksen sisältöä ohjaa valtakunnallinen lainsäädäntö, kunnallinen päätöksenteko ja varhaiskasvatuksen linjat päätökset. Laadukkaan varhaiskasvatuksen sisältö on turvattu Opetushallituksen kirjaamalla valtakunnallisilla varhaiskasvatuksen perusteilla. Perusteet määrittelevät, ohjaavat ja tukevat varhaiskasvatuksen järjestämistä ja se on velvoittava. Jatkumo esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien kanssa vahvistaa osaltaan varhaiskasvatuksen asemaa kasvatus- ja koulutusjärjestelmässä.

Keskeisimmät varhaiskasvatuksen toteuttamista ja järjestämistä ohjaavat lait ovat Varhaiskasvatuslaki, Sosiaalihuoltolaki ja Lastensuojelulaki. Opetushallitus on määrännyt 19.12.2018 päivitetty varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatuksen järjestäjien tulee ottaa niiden pohjata laaditut suunnitelmat käyttöön 1.8.2019 lähtien. Tätä koko Isonkyrön kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa on ollut laatimassa vuosina 2016-2017 kaikki varhaiskasvatuksen piirissä olleet lapset, huoltajat, henkilökunta sekä monialaiset yhteistyötahot. Isossakyrössä paikallisesti päätettyä varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitetään, arvioidaan ja kehitetään toimintavuosittain. Varhaiskasvatussuunnitelma on velvoittava ja koskee kaikkia Isonkyrön kunnan varhaiskasvatuksen toimintamuotoja. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi Isonkyrön varhaiskasvatussyksiköihin laaditaan toimintasuunnitelmat toimintakausittain.

Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Pedagogiikalla tarkoitetaan kasvatustieteeseen perustuvaa, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten oppimisen ja kehityksen toteutumiseksi. Pedagogisen painotuksen tulee näkyä varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa.

Varhaiskasvatussuunnitelman ydinajatuksena on tuoda esiin varhaiskasvatuksen henkilöstön sitoutuneisuus tehdä yhteistyötä lapsen etua kunnioittavasti yhdessä huoltajien sekä monialaisten toimijoiden kanssa. Tavoitteena on kiinnittää huomiota jatkuvaan laadun tarkkailuun ja kehittämiseen. Laadukkaassa varhaiskasvatuksessa kasvattajien tehtävänä on ohjata, tukea, toteuttaa, kehittää, edistää ja yhdenmukaistaa lasten kasvua ja oppimista.

2 VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

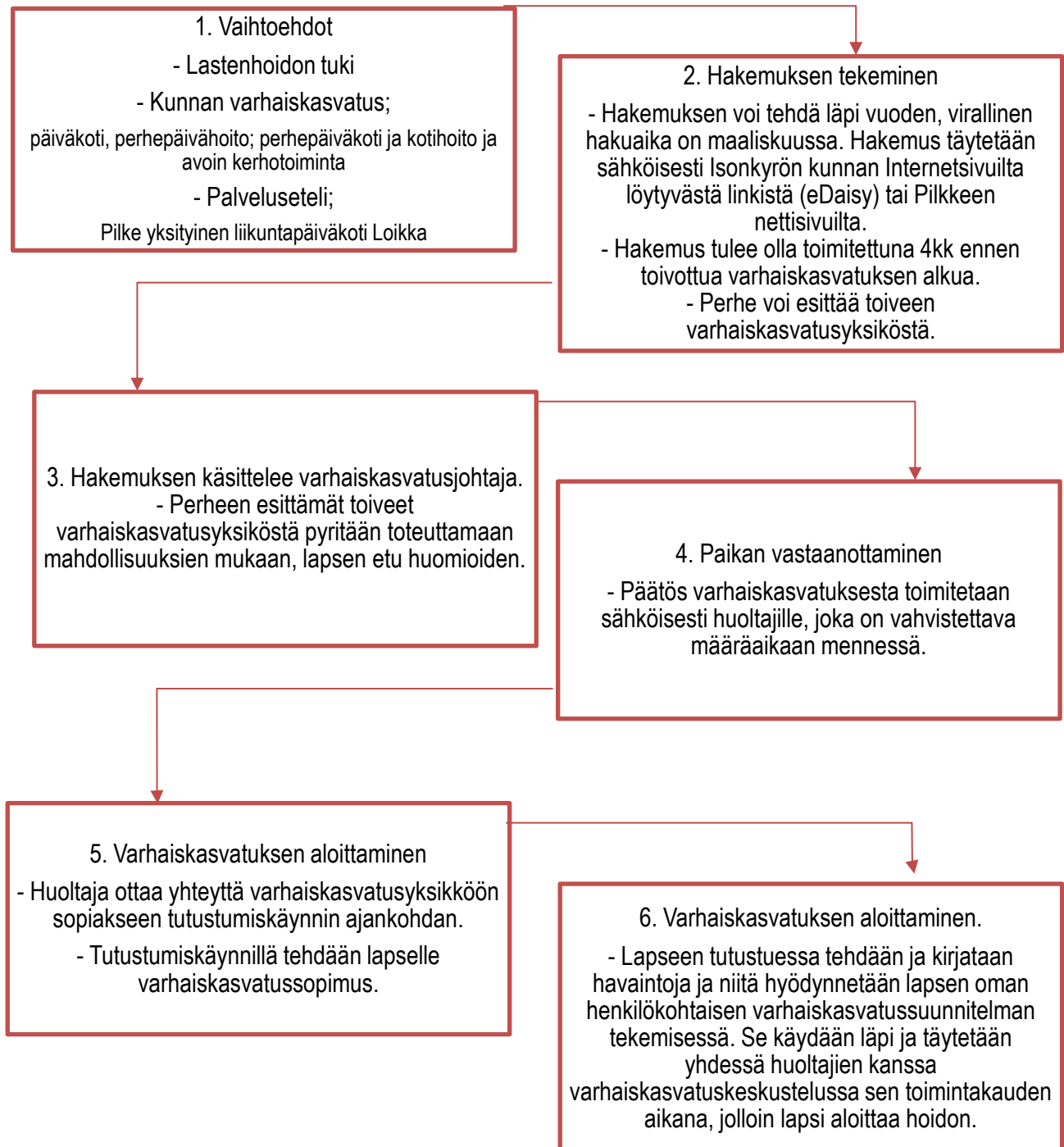

Varhaiskasvatus on pedagogisesti suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jossa lapsen osallisuudella on keskeinen merkitys. Varhaiskasvatuksessa lapsen kasvatus, opetus ja hoito muodostavat kokonaisuuden, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä sekä oppimista. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lasten elämässä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Lapsi tutustuu varhais

kasvatuksessa eri oppimisen alueisiin. Lapsen ikä- ja kehitystason mukaan varataan riittävästi aikaa ja tilaa myös lepohetkille. Toiminta pohjautuu varhaiskasvatuslain mukaisiin tavoitteisiin.

Isossakyrössä laaditaan jokaiselle lapselle oma henkilökohtainen varhaiskasvatussopimus ja varhaiskasvatussuunnitelma. Niiden pohjalta laaditaan lapsiryhmälle ryhmävarhaiskasvatussuunnitelma. Näiden lisäksi jokaisessa yksikössä laaditaan toimintakausittain yksikkökohtainen toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelma rakentuu toimintakauden edetessä kunkin lapsiryhmän ajankohtaisten ideoiden ja aiheiden mukaan. Suunnitelmassa tuodaan esille arvot, toimintaympäristö, mahdolliset erityispiirteet ja painotukset. Toimintasuunnitelmaa päivitetään jatkuvasti ja sitä arvioidaan yksiköissä säännöllisesti yhteistyössä lasten ja huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatuksen polku Isossakyrössä

2.1 Isonkyrön varhaiskasvatuksen järjestäminen ja toimintamuodot

Varhaiskasvatus toteutetaan päiväkodissa, päivähoitokodeissa, perhepäivähoitajien kodeissa, avoimessa varhaiskasvatuksessa sekä yksityinen Pilke Loikka -liikuntapäiväkodissa. Varhaiskasvatuspalvelut toteutuvat tällä hetkellä suomenkielellä. Kunnassa ei tällä hetkellä toteuteta vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuvaa varhaiskasvatusta.

Asiakasmaksut määräytyvät varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain (1503/2016) mukaan. Laissa säädetään varhaiskasvatuksessa perittävistä maksuista. Asiaksmaksu määräytyy perheen koon ja tulojen sekä varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella.

Vuonna 2017 Isossakyrössä otettiin käyttöön palveluseteli kunnallisen varhaiskasvatuksen lisäksi (Varhaiskasvatuslaki 36/1973 § 10). Palveluseteli rinnastetaan varhaiskasvatuslain 11 a §:n mukaiseen kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen palveluseteli on harkinnanvarainen etuus, eikä siihen ole lakisääteistä subjektiivista oikeutta.

Varhaiskasvatuksessa hoito- ja kasvatustehtävissä toimivilla tulee olla varhaiskasvatuslaissa määrätty koulutus. Henkilöstön moniammatillisuus on laadukkaan varhaiskasvatuksen voimavara. Kaikkien koulutusta ja osaamista hyödynnetään arkityössä ja se huomioidaan tiimisopimuksia laadittaessa.

Kunnassa on käytössä varhaiskasvatuksen tietojärjestelmä (Daisy), johon kirjataan lasten ja huoltajien ajantasaiset tiedot mm. perustiedot, varahakijat, allergiat ja varhaiskasvatussuunnitelma. Huoltajat varaavat viikoittain webbisovelluksen kautta lastensa hoitoajat, ilmoittavat poissaolot ja sairastumiset sekä muut tärkeät lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät asiat. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää päivittää kaikki tiedot ajan tasalle. Lapset kirjataan päivittäin varhaiskasvatusyksiköihin sisälle mobiilisovelluksen kautta perhekohtaisilla tageilla. Daisyn kautta saadaan viestinvälitys nopeaksi ja vaivattomaksi kodin ja varhaiskasvatusyksikön välillä.

2.1.1 Päiväkoti

Päiväkodeissa toimitaan pienryhmissä. Lapsiryhmän muodostamiseen vaikuttavat esimerkiksi lasten ikä, -sisarusuhteet ja/tai tuen tarpeet. Ryhmien tulee olla pedagogisesti tarkoituksenmukaisia ja niiden muodostamisessa otetaan huomioon henkilöstön mitoitus ja ryhmien enimmäiskokoon liittyvät säännökset. Pedagogiikasta vastuussa ovat varhaiskasvatuksen opettajat.

2.1.2 Perhepäivähoito

Perhepäivähoito on pienessä ryhmässä toteutettavaa pedagogista varhaiskasvatusta. Sitä järjestetään perhepäivähoitajan tai lapsen kotona. Perhepäivähoidon lapsiryhmiä muodostettaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota lasten ikäjakumaan. Perhepäivähoitajat vastaavat oman ryhmänsä toiminnasta. Aluevastaava (varhaiskasvatuksen opettaja) on vastuussa toiminnan pedagogiikasta.

2.1.3 Perhepäiväkoti

Perhepäiväkotihoitoa järjestetään tarkoitukseen soveltuvissa tiloissa. Toiminta on kodinomaista ja pienryhmätoiminta on keskeisessä osassa päivää. Perhepäiväkodissa toimii kahdesta kolmeen hoitajaa. Vastaava ryhmäperhepäivähoitaja on vastuussa pedagogisesta toiminnasta yhdessä aluevastaavan kanssa.

Vuorohoitoa toteutetaan yhdessä perhepäiväkodissa. Vuorohoitoon ei ole subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta, vaan lapsen hoitoaika muodostuu huoltajien yhteen sovitettujen työaikojen mukaan. Lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen huoltajan yövuoron sekä sen jälkeisen nukkumisajan. Lapselle pyritään takaamaan turvallinen, mahdollisimman säännöllinen päivärytmi vaihtelevista hoitoajoista huolimatta. Lasten hoitoaikojen vaihtelu otetaan huomioon toiminnan pedagogisessa suunnittelussa ja sen toteuttamisessa.

2.1.4 Avoin varhaiskasvatus

Avointa varhaiskasvatusta järjestetään kerhojen muodossa. Huoltajalla on mahdollisuus valita lapselle halutesaan useampia kerhopäiviä viikossa. Kerhoa voi käydä 2-5vuotias lapsi, joka ei ole muun varhaiskasvatuksen piirissä. Kerhotoimintaan haetaan yhteishaussa keväällä, jonka perusteella rakennetaan syksyn toimintakaudella alkavat lapsiryhmät. Kerhopaikkaa voi hakea tarpeen mukaan myös toimintakauden aikana, läpi vuoden. Avoin kerhotoiminta on osa varhaiskasvatusta, jonka toiminnasta ja pedagogiikasta vastaa lastenhoitaja yhdessä aluevastaavan kanssa. Kerhon toiminta on lapsilähtöistä, ohjattua ja tavoitteellista.

2.1.5 Yksityinen päiväkot

Yksityistä varhaiskasvatusta tuottavan yrityksen sisältö voi olla omaleimaista, mutta se ei voi olla ristiriidassa varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön, varhaiskasvatuksen perusteiden tai Isonkyrön paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman kanssa.

Pilkeen varhaiskasvatus on monipuolista, se tarjoaa mahdollisuuden erilaisiin painotteisuuksiin, joilla tuetaan lapsen vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita. Pilke päiväkodeissa toimintaa arvioidaan jatkuvasti. Sen pohjalta luodaan suunnitelmallinen kehittämisohjelma, jonka aikataulutus ja vastuuhenkilöt sovitaan tarpeen mukaan. Yksiköiden laatutavoitteet muokkautuvat päivittäisessä työssä.

Pilke liikuntapäiväkot Loikka aloitti toiminnan 1.8.2018. Loikka päiväkodin tavoitteena on liikunnan riemun ja liikunnallisen elämäntavan löytäminen. Liikuntapainotteisuus toteutuu päiväkodin arjessa esimerkiksi retkeilynä, päivittäisinä pihaleikkeinä, viikoittaisina liikunnallisina musiikkihetkinä ja ohjattuina liikuntatuokioina. Terveellinen ja aistiystävällinen ympäristö lisää niin lasten kuin kasvattajienkin hyvinvointia päivän aikana.

Yksityiset palveluntuottajat osallistuvat yhteistyöhön osana kunnan omia varhaiskasvatuspalveluja. Yhteistyö moniammatillisten yhteistyöryhmien kanssa on myös yksityisten palveluntuottajien ulottuvilla. Kunnan edustaja valvoo alueellaan toimivan yksityisen palveluntuottajan järjestämää varhaiskasvatusta.

3 ISONKYRÖN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN ARVOT JA TAVOITTEET

Isonkyrön varhaiskasvatuksen arvot pohjautuvat lakeihin ja varhaiskasvatuksen perusteisiin, sekä lapsen oikeuksiin ja muihin kansainvälisiin sopimuksiin. Paikalliseen arvokeskusteluun ovat osallistuneet myös huoltajat ja varhaiskasvatuksen henkilöstö.

3.1 Isonkyrön varhaiskasvatuksen arvot

Isonkyrön varhaiskasvatuksessa tärkeimpänä arvona on taata lapsen etu. Lapsen edun turvaamiseksi ensisijasta on toteuttaa yhteistyötä lapsen huoltajien ja muiden lapsen elämässä oleellisesti mukana olevien henkilöiden kanssa.

Lapselle taataan kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen yksilöllisesti. Tärkeää on kannustaa lasta luottamaan itseensä ja omiin kykyihinsä. Arvot näkyvät päivittäin lapsen ja perheen kohtaamisissa. Jokainen lapsen kasvatukseen osallistuva kasvattaja toimii yhteisten arvojen ja tavoitteiden mukaisesti.

Lapsuuden itseisarvo Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja sitä kunnioitetaan. Jokaisella **lapsella on oikeus** tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä. Kasvattajat sitoutuvat turvaamaan ensisijaisesti **lapsen edun**. Tehtävänä on luoda lapsen arkeen aina mahdollisimman kiireetön ilmapiiri. Varhaiskasvattajat huolehtivat yhdessä lasten kanssa tilojen järjestämisestä ja viettävät paljon aikaa lasten tasolla, esimerkiksi lattialla istuen tai pöytätehtävissä vierellä. Näin luodaan lapselle turvaa aidon, kokonaisvaltaisen huomioinnin keinoin. Lapsen omaa tahtoa ja mielenkiintoa kunnioitetaan.

Lapsi ja perhelähtöisyys, innovatiivisuus Tavoitteena on laatia yhtenäiset säännöt sekä kotiin että varhaiskasvatukseen. Ensisijaisesti varhaiskasvatuksen toiminta suunnitellaan jokaisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta esiin nousseiden tavoitteiden ja sopimusten pohjalta. Jokainen lapsi saa esittää toiveitaan toiminnan suunnitteluvaiheessa. Lasten kanssa toimintaa suunnitellessa mietitään lyhyitä (päivä, tuntikestoisia) tai laajoja (päiviä, viikkoja, koko toimintakauden kestäviä) projekteja. Toiminnassa korostetaan enemmän tekemistä ja tekemällä oppimista, kuin varsinaista lopputulosta.

Yhteistyö huoltajien kanssa koetaan tärkeäksi kulmakiveksi varhaiskasvatusta toteutettaessa. Huoltajilla on mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun esittämällä toimintakauden aikana ideoita, millaista toimintaa toivoisi varhaiskasvatuksessa järjestettävän.

Turvallisuus Varhaiskasvattajien tehtävänä on taata lapselle turvallinen kasvuympäristö sekä fyysisesti että psyykkisesti, sisältäen mm. lain edellyttämät palo- ja pelastussuunnitelmat sekä henkilöstön ensiaputaidot. Varhaiskasvatuksen ympäristö pyritään suunnittelemaan lasta ajatellen, esimerkiksi pihat ovat aidattuja tai perhepäivähoidossa muuten turvallisiksi luokiteltuja. Henkilökunnan perehdytyskansio laaditaan koko varhaiskasvatuksen yhteisen sähköisen osion lisäksi yksiköittäin.

Lapsen oikeudet Toiminnassa otetaan huomioon lait ja kansainväliset sopimukset sekä **lapsen etu**. Varhaiskasvatuksessa toiminta on **lapsilähtöistä**. Lasten yksilöllisyyttä ja vahvuuksia korostetaan laadukkaalla pedagogiikalla. Lapsia kehumalla ja kannustamalla tuetaan lapsen itseluottamuksen kehittymistä. Lasten itsetuntemusta kehitetään itsearvioinnin avulla, jolloin lapsi oppii tiedostamaan paremmin millainen hän on ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Lapsille opetetaan hyviä, terveellisiä ja kestäviä elämäntapoja. Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan myös itsestä huolehtimisen taitoja ja kannustetaan omatoimisuuteen.

Suvaitsevaisuus, myönteisyys tasa-arvo Varhaiskasvatushenkilöstö kunnioittaa kaikkien perheiden elämänarvoja ja suhtautuu perheisiin avoimesti ja **ammattillisesti**. Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan moninaisuutta ja annetaan eri kulttuurien näkyä. Kasvattajat toimivat esimerkkinä lapsille kohdellen kaikkia tasa-arvoisesti. Kasvattajat opettavat lapsille perinteiden ja kulttuuriperinteiden kunnioittamista erilaisin keinoin esimerkiksi juhlapyhien viettämisellä, ruokakulttuuriin, lähihistoriaan ja luontoon tutustumalla. Lapsia opetetaan kohtaamaan toisia kunnioittavasti ja luomaan sosiaalisia suhteita.

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet

Isonkyrön varhaiskasvatussuunnitelman perustana ovat varhaiskasvatustilaki ja varhaiskasvatuksen perusteet. Normit on asetettu varhaiskasvatustilain 10 tavoitteen muotoon.

- 1) Edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia.
- 2) Tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista
- 3) Toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset
- 4) Kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö
- 5) Turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä
- 6) Antaa kaikille lapsille 1) yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää 2) yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä 3) kulttuuriperinnettä sekä kunkin 4) kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa
- 7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä
- 8) kehittää lapsen 1)yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää 2)lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata 3)eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, 4)toisten ihmisten kunnioittamiseen ja 5)yhteiskunnan jäsenyyteen
- 9) varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin
- 10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Isonkyrön paikallistason päätökset. Jokainen lapsi otetaan mukaan päivän suunnitteluun ja kulkuun ikätaso huomioiden. Liikunta on vahva osa arkea; ohjatut liikuntatuokiot ja leikit edistävät lasten hyvinvointia. Liikunta sisältää lapsille motorikan harjoittamista eri ympäristöissä ja antaa mahdollisuuden eri lajeihin tutustumiseen, kunkin yksikön ympäristön ja mahdollisuuksien mukaan.

Lapset suunnittelevat yhdessä kasvattajan kanssa eri teemoja ja projekteja. Lapset harjoittelevat päivittäin pienryhmissä sosiaalisia taitoja, pukemista, hyviä tapoja, omasta hyvinvoinnista huolehtimista sekä siisteyteen liittyviä taitoja. Pienryhmätoiminnalla turvataan lapselle mahdollisuus harjoitella turvallisesti yhteistyö- ja vuorovaiikutustaitoja erilaisten projektien kautta. Lapsiryhmän pedagoginen havainnointi auttaa kohdentamaan laaja-alaista oppimista tarpeen mukaan. Kasvattajalla tulee olla kyky huomioida lasten mielenkiinnonkohteet sekä herkkyyksikaudet.

Päivittäiset keskustelut huoltajien kanssa ovat tärkeitä raportointihetkiä. Henkilökunta konsultoi tarpeiden mukaan eri yhteistyötahoja ja ohjaa lapsen huoltajia tarpeen mukaan olemaan yhteydessä monialaisiin yhteistyötahoihin.

Jokaisella lapsella on oikeus omiin tunteisiin ja niiden julkittuominen on sallittua eri tilanteissa, yhteisesti sovituin tavoin. Kiusaamista ei hyväksytä ja sitä ennaltaehkäistään positiivisen pedagogiikan keinoin tunnetaitoja vahvistamalla, Huomaa Hyvä materiaalin pohjalta. Lasten tunnetaitoja vahvistetaan opettamalla heitä havaitsemaan, tunnistamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia opetetaan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa. Mikäli kiusaamista ilmenee, siihen puututaan välittömästi. Asia selvitetään kaikkien osapuolten kanssa, lasten ikätason mukaisesti. Tarvittaessa tehdään suunnitelma jatkotoimenpiteistä.

Varhaiskasvatuksessa luodaan ystävyyssuhteita ja leikin avulla lapset tutustuvat uusiin lapsiin. Lapsen leikki on varhaiskasvatuksessa pääsääntöisesti omaehtoisuuteen perustuvaa. Leikkivälineet ovat lasten saatavilla ja lapset voivat vaikuttaa niiden hankintoihin. Aikuiset auttavat lasta leikin alkuun, tukevat mielikuvitusleikkeihin ja kannattelevat leikkiä. Lapsi oppii uusia asioita leikin tiimellyksessä, myös muilta lapsilta. Yhdessä lasten kanssa luodaan leikkinurkkauksia, käytetään värejä sisustuksessa ja vaihdellaan eri leluja teemojen ja projektien mukaan.

Varhaiskasvatus pitää yllä yleistä, suomalaista kulttuuriperinnettä. Lapset kasvatetaan osaksi suomalaista kulttuuria esimerkiksi juhlapyhien vieton ja tapakasvatuksen keinoin. Paikallinen kulttuuri näkyy varhaiskasvatuksen ympäristössä murrepuheessa ja erilaisissa kulttuurinähtävyyksissä, kuten vanhan kirkon alueessa, muistomerkeissä ja niiden merkitykseen tutustumisessa.

Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan jokaisen lapsen kielellistä taustaa. Varhaiskasvatuksessa järjestetään tulkkipalvelua tarpeen mukaan. Kasvattajat tutustuvat lapsen kulttuuriin ja vallitsevaan uskontoon. Vieraiden kulttuurien ja uskontojen elämään ja tapoihin tutustutaan lapsiryhmässä olevien lasten edustamien kulttuurien osalta. Huoltajien kanssa keskustellaan lapsen osallistumisesta seurakunnan järjestämiin uskonnollisiin tilaisuuksiin. Tarvittaessa eri uskontokuntaa edustavalle lapselle järjestetään muuta tekemistä tilaisuuksien ajaksi. Uskonnollisia leikkejä kuten hääjuhlia tai ristiäisiä järjestettäessä selvitetään ensin huoltajien mielipide asiasta.

4 VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

Varhaiskasvatus toteutuu kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutena, jotka nivoutuvat toisiinsa, arjen pedagogiikaksi. Eri-ikäisillä lapsilla nämä kokonaisuuden osat painottuvat eri tavoin ja niiden merkitys vaihtelee päivittäisissä toiminnoissa. Toimintojen toteutumisen säännöllisyys päivittäin luo rutiineja ja turvallisuutta lapsen päivään. Perushoitotilanteet ovat monipuolisia oppimisen hetkiä.

4.1 Varhaiskasvattajan toiminta ja oppimiskäsitys

Oppimiskäsitys pohjautuu käsitykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Lapsen oppiminen rakentuu aikaisempien tietojen ja taitojen pohjalle, oppimista on kaikkialla ja se on jatkuvasti läsnä. Kasvattajan tehtävänä on lapsen kehityksen systemaattinen ja tietoinen havainnointi. Havainnointitieto kirjataan ja sitä käytetään pohjana toiminnan kehittämisessä. Kasvattajalta edellytetään herkkyyttä ja kykyä reagoida lasten tunteisiin, tarpeisiin ja aloitteisiin. Kasvattajan tulee huolehtia siitä, että varhaiskasvatusympäristö edistää oppimista. Kasvattajat mahdollistavat hyvän ilmapiirin, jossa lapset voivat kokea yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta.

Varhaiskasvattajan käsitys lasten kasvatuksesta ja oppimisesta vaikuttaa siihen, millä tavalla hän toteuttaa varhaiskasvatusta. Kasvatus- ja oppimiskäsitystä pohtimalla saadaan selville toiminnan taustalla olevia käsityksiä kasvusta ja oppimisesta. Oppimiskäsityksen taustalla vaikuttavat kasvattajan arvot ja eettiset periaatteet. Kasvattajan tulee arvioida ja kehittää omaa toimintaansa jatkuvasti.

4.2 Toimintakulttuuria ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia. Se muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa, oppivana yhteisönä. Toimintakulttuuri on kasvattajan rooli tai tapa toimia. Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja varhaiskasvatusta johtavien henkilöiden tehtävä on luoda edellytykset toimintakulttuurin kehittämiselle ja arvioinnille varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa ja yksiköissä.

Toimintakulttuuri vaikuttaa varhaiskasvatuksen laatuun. Varhaiskasvatuksen suunnittelu, arviointi sekä kehittäminen muuttavat toimintakulttuuria. Toimintakulttuuri rakentuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

- arvoista, normeista ja tavoitteista
 - oppimisympäristöistä
 - työtavoista
 - yhteistyöstä ja sen eri muodoista
 - vuorovaikutuksesta
 - ilmapiiristä
 - henkilöstön osaamisesta, ammatillisuudesta ja kehittämisotteesta
 - johtamisrakenteista ja käytänteistä, toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja kehitettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Lapsen etua on harkittava yksittäisen lapsen, lapsiryhmän ja yleensä lasten kannalta tapaus- ja tilannekohtaisesti.

4.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Paikallisen suunnittelun yhtenä keskeisenä tavoitteena on luoda yhteistyörakenteet varhaiskasvatuksen monialaiselle yhteistyölle. Suunnitelmaa laadittaessa on huomioitu yhteistyö varhaiskasvatuksen, esi- ja alkuopetuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon ja tukipalveluiden toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä kunnassa hoitavien viranomaisten välillä. Lapsia ja perheitä koskevien palvelujen äärelle on muodostettu toimiva kokonaisuus.

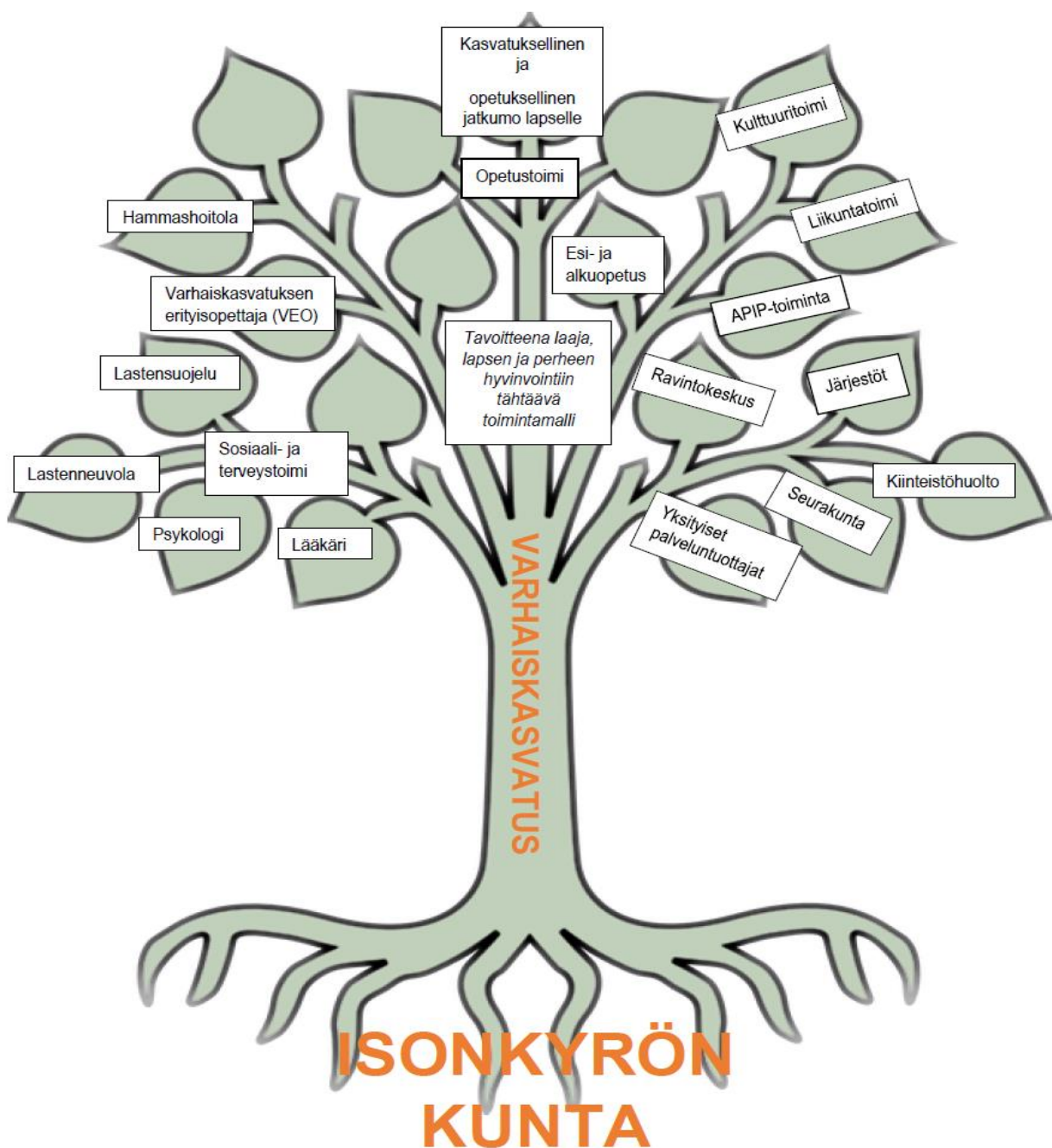
Verkostoyhteistyötä tehdään varhaiskasvatuksen linjausten mukaisesti, perheitä palvelevan verkoston kanssa, tarvittaessa myösseudullisesti. Keskeisiä yhteistyötahoja ovat opetus-, sosiaali-, terveys-, kulttuuri-, ja liikunta-toimi, yksityiset palveluntuottajat, seurakunnat ja järjestöt. Perhekeskusmallimme perustuu verkostomaiseen yhteistyöhön, jonka tarkoituksena on yhdistää lasten ja perheiden palvelut yhdeksi matalan kynnyksen palvelukokonaisuudeksi.

Varhaiskasvatus ja lastenneuvola tukevat lapsen kasvua ja kehitystä sekä tarvittaessa ohjaavat huoltajia hakeutumaan tarvittavien palveluiden piiriin. Varhaiskasvatus, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, lastenneuvola, psykologi ja lastensuojelun perhetyöntekijä kokoontuvat tarvittaessa. Kokoontuminen on tarkoitettu antamaan tukea ja neuvoa lasten kanssa työskentelyyn.

Neurolaterveydenhuolto ja varhaiskasvatus tukevat lapsen edun mukaista kasvua ja kehitystä yhtenäisellä havainnointilomakkeella. Lapsen huoltajat ja varhaiskasvattajat havainnoivat lapsen toimintaa nelivuotislomakkeeseen ennen terveydenhoitajan vastaanottoa. Lomake käydään yhdessä läpi ja huoltajat vievät sen mukanaan

neuvolatarkastukseen. Terveystenhoitaja ja lääkäri täydentävät lomaketta käynnillä ja se palautetaan käynnin jälkeen takaisin varhaiskasvatyksikköön.

Opetustoimen kanssa yhteistyön keskeisenä sisältönä on yhteistyömuotojen ja rakenteiden luominen ja kehittäminen niin, että varmistetaan lapselle kasvatuksellinen ja opetuksellinen jatkumo. Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, pidetään tiedonsiirtopalaveri varhaiskasvattajan ja esiopetuksesta vastaavan tai koulutoimen muun edustajan kanssa keväällä kouluun tutustumispäivän jälkeen. Lisäksi lapsista täytetään aina tiedonsiirtolomake, kun lapsi vaihtaa hoitopaikkaa tai aloittaa esiopetuksen. Tämän tiedonsiirtolomakkeen täyttämiseen osallistuvat huoltajat ja kasvattajat.

4.4 Toiminta- ja kasvuympäristö

Varhaiskasvatusympäristö voidaan jakaa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen ympäristöön. Fyysiseen ympäristöön kuuluvat rakennetut tilat ja lähiympäristö sekä erilaiset materiaalit ja välineet. Psyykkinen toiminta- ja oppimisympäristö muodostuu yleisestä ilmapiiristä, johon jokainen työntekijä vaikuttaa. Sosiaalisessa ympäristössä korostuu jatkuva vuorovaikutus ja yhteistyökyky. Lapsi kokee osallisuutta, jos hän saa omakohtaisen kokemuksen siitä, että hänellä on lupa vaikuttaa arkeen varhaiskasvatuksessa.

Oppimisympäristö suunnitellaan ja järjestetään yhdessä lasten kanssa. Tässä toteutuvat lapsen osallisuus, tilojen muunneltavuus, eri leikkien vaihtoehtoisuus. Lapsi nähdään aktiivisena toimijana. Varhaiskasvatusympäristö on oppimiseen innostava, rohkaiseva ja kannustava sekä monipuolinen.

Osallisuudella turvataan lasten mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä heille tärkeissä yhteisöissä, sillä on suuri merkitys lapsen identiteetin kehittymiselle. Lapsen osallisuudessa on kyse siitä, miten lapsi voi olla mukana suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa hänen etunsa turvaamiseksi tehtävää työtä. Lasten osallisuudesta ja äänen kuulumisesta vastaa varhaiskasvatuksen henkilöstö yhdessä lapsen huoltajien kanssa. Laadukkaan, pedagogisen kasvatuksen kannalta on tärkeää, että kasvatusyhteisöllä ja yksittäisellä kasvattajalla on vahva ammatillinen tietotaito, jota uskalletaan käyttää.

4.5 Hyvinvointi ja turvallisuus

Varhaiskasvatuksen perusteet korostavat suunnitellun, riittävästi tuetun ja valvotun leikin ja liikunnan avulla lasten sosiaalisten vuorovaikutus- ja itsesääätelytaitojen kehittämistä. Lasten kanssa keskustelu ja ristiriitatilanteista sopiminen ovat keskiössä. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa avoimesti ja niihin etsitään ratkaisuja yhdessä. Lapsen aiheuttaessa vaaraa itselleen tai muille, eikä hän pyynnöstä huolimatta lopeta, henkilökunta saattaa joutua puuttumaan tilanteeseen viimeisenä vaihtoehtona syyliotteella. Syyliotteen käytöstä keskustellaan aina huoltajien kanssa. Kasvattajat tiedostavat oman käyttäytymisen ja ovat työskennellessään hyvätapaisia. Aikuisen näyttämä käyttäytymismalli on oleellisen tärkeässä osassa hyvän päivän rakentamista.

4.6 Erilaisten kulttuurien tasa-arvoinen toiminta

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisilla lapsilla tulee olla mahdollisuus kasvaa monikulttuurisessa yhteiskunnassa oman kulttuuripiirinsä ja suomalaisen yhteiskunnan jäseniksi. Varhaiskasvatus järjestetään tavallisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä siten, että lapsi kuuluu lapsiryhmään ja hänen sosiaalisia kontaktejaan ryhmässä tuetaan.

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa lähtökohtana on lasten välinen tasa-arvo. Vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten mahdollisuutta oppia suomea toisena kielenä luonnollisissa tilanteissa toisten lasten ja kasvattajien kanssa. Lapsen kielen ja kulttuurin tukemisesta sovitaan huoltajien

kanssa tehtävässä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Yhteistyössä huoltajien ja eri kulttuuriyhteisöjen kanssa edistetään lapsen kulttuuriperinteen jatkumista ja tuetaan mahdollisuutta ilmentää omaa kulttuuritaustansa varhaiskasvatuksessa.

Huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä rakennetaan varhaiskasvatuksen arvojen mukaisesti kulttuuria kunnioittaen. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset osoittavat kiinnostusta lasten kulttuuritaustaan hankkimalla tietoa ja vahvistamalla omaa osaamista nähdä ja ymmärtävät asioita, sekä asettuvat vieraan kulttuurin edustajan asemaan. Varhaiskasvatushenkilökunta on tiedostanut, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla. Tulkkipalvelua käytetään aina kun siihen on tarvetta. Henkilökunta kiinnittää jatkuvasti huomiota omaan kielenkäyttöön ja rohkaisee myös lapsia käyttämään kieltä monipuolisesti.

4.7 Opin leikkien

Leikki on lapsen perustarve. Leikkiminen on osa kokonaisvaltaista toimintaa, jonka avulla lapsi tutkii ja harjoittelee ympäröivän maailman hahmottamista. Leikissä lapsi oppii yhdistelemään asioita ja oivaltamaan syy- ja seuraussuhteita. Lapselle kasvaa kyky jakaa kokemuksia ja merkityksiä, joita opitaan leikissä osana yhteistyötaitoja. Leikki näkyy varhaiskasvatuksen kaikessa arjen pedagogiikassa. Se näkyy ympäristössä leikin hyväksymisenä; lasten leluille on varattu tilaa ja leikki saa jatkua tarpeiden mukaan lasten kanssa sovitusti.

Leikki on varhaiskasvatuksen keskeinen työtapana. Leikin avulla voidaan yhdistellä esim. draamaa, improvisaatiota ja tutkimista. Henkilöstön tehtävänä on turvata leikin edellytykset, ohjata leikkiä sopivalla tavalla ja huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiansa mukaisesti. Henkilöstön tulee tukea lasten leikin kehittymistä suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti ja ohjata sitä joko leikin ulkopuolelta tai olemalla itse mukana leikissä. Kasvattajan fyysinen ja psyykinen läsnäolo tukee lasten välistä vuorovaikutusta ja ehkäisee ristiriitatilanteiden syntymistä.

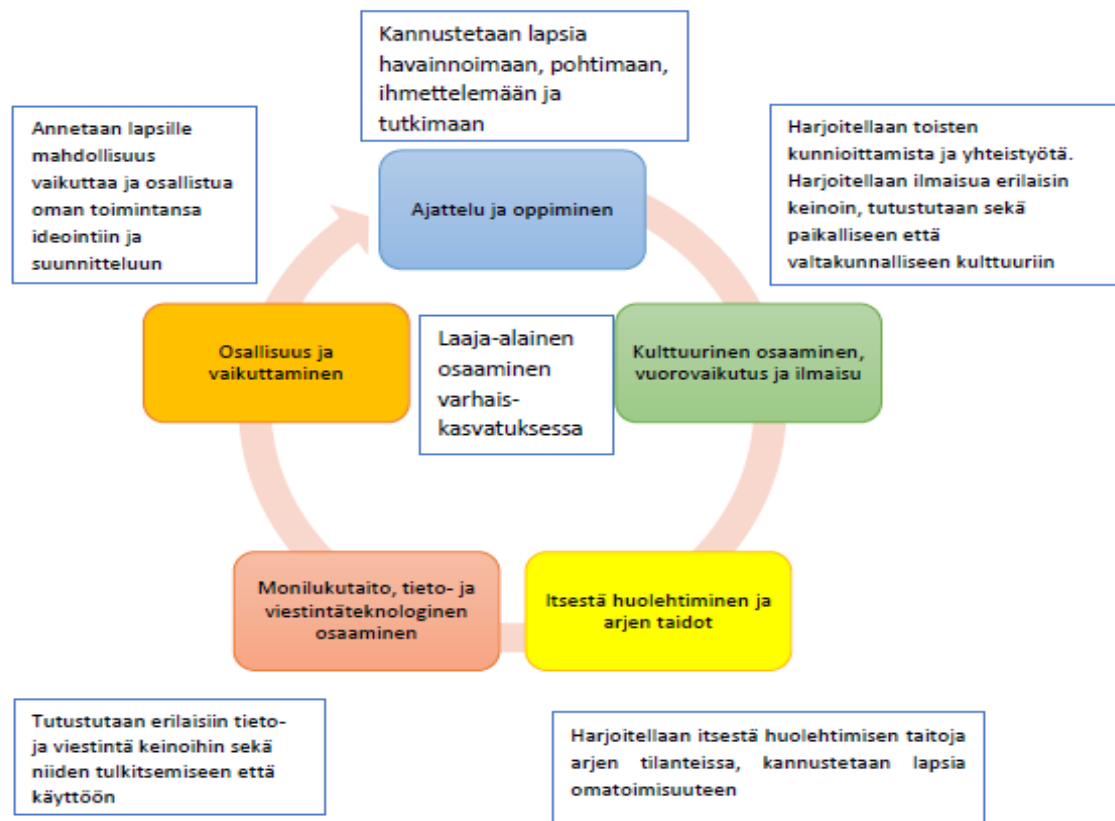
4.8 Vuorovaikutukseen tukeva yhteisö

Vuorovaikutus kasvattajien ja kodin välillä on varhaiskasvatuksen kivijalka. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat työssään avoimia, luotettavia ja rehellisiä lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoita. Jokainen varhaiskasvatuksen parissa työskentelevä ammattilainen, harjoittelija tai opiskelija sitoutuu noudattamaan vaitiolovelvollisuutta. Toimiva vuorovaikutus varhaiskasvatuksen henkilöstön välillä on lapsen hoitopäivän onnistumisen edellytys.

Ensisijainen lasten kasvatusoikeus ja -vastuu sekä oman lapsen tuntemus on lapsen huoltajilla. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea huoltajia vanhemmuudessa, kasvattajat tukevat huoltajia luomalla avoimen ilmapiirin, olemalla luotettavia ja tutustumalla eri kasvatuskulttuureihin. Huoltajilla on useimmiten paras tieto oman lapsen kasvusta ja kehityksestä, kasvattajilla on vastuu lasten kasvusta ja kehityksestä sekä lapsen käyttäytymisestä ryhmässä. Huoltajien ja kasvattajien tiedot lapsesta luovat yhdessä parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. Tasavertaisella ja toista kunnioittavalla tavalla luodaan huoltajien kanssa luottamuksellinen ja keskusteleva kasvatusilmapiiri.

4.9 Laaja-alainen osaaminen

Lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen muodostavat yhtenäisen jatkumon varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa asetetut oppimisen alueet ovat henkilöstön työlle asetettuja, lasten kehitystä ja oppimista edistäviä tavoitteita. Osana laaja-alaista osaamista oppimisen alueet muodostavat taidot, joita lapsi tarvitsee myöhemmin elämässään. Oppimisen alueet ovat jatkumona toteutettavia taitoja, joita yhdistellään ja sovelletaan lapsiryhmän mukaisesti.

Laaja-alainen osaaminen Isonkyrön varhaiskasvatuksessa

Etäläpohjalaisen esiopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti myös Isonkyrön varhaiskasvatussuunnitelmassa laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja toimenpiteet toteutuvat seuraavilla kysymyksillä ja kasvattajien esimerkinomaisilla vastauksilla:

Ajattelu ja oppiminen: Miten minä opin? Miten toimin itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa? Miten työskentelen toiminnallisesti, kokemuksellisesti ja luovasti? Miten opin itselle tärkeistä asioista enemmän?

- Kasvattajat ovat lasten toiminnoissa mukana ja mahdollistavat lapsen mallioppimisen. Lapset oppivat kuuntelemalla, kysymällä, osallistumalla, tekemällä ja ennen kaikkea leikkimällä.
- Lapsia kannustetaan omatoimisuuteen ja samalla harjoitellaan huomioimaan toistenkin mielipiteet. Sisarusten välisiä suhteita tuetaan ja kaikille lapsille annetaan aikaa yhdessä leikkimiseen.
- Varhaiskasvatuksen toiminta näkyy piirtelyssä, askartelussa, tanssissa ja rooli- ja mielikuvitusleikeissä, lukemisessa ja tiedon etsimisessä.

- Annetaan tilaa lasten leikkialoille, kokeiluille ja elämyksille. Leikki saa näkyä ja kuulua, mahdollistetaan leikkiville lapsille ja aikuisille keskittyminen leikkiin, kehitetään leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä.
- Kannustetaan kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, ilmaisuun ja luovuuteen. Rohkaistaan lapsia hyvään vuorovaikutukseen ja vaalitaan lasten ystävyys-suhteita, puututaan ristiriitoihin ja opetellaan rakentavia keinoja niiden ratkaisemiseen.
- Keskustelut miten ja miksi, miltä tuntuu, mitä seurauksia asioilla on, auttavat lasta ymmärtämään erilaisten esimerkkien kautta etsimään vastauksia tekemiin asioihin ja näkökulmiin.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Miten opin tuntemaan oman kulttuurisen taustani sekä arvostamaan kulttuuriperintöäni? Miten opin ymmärtämään, arvostamaan ja hyväksymään erilaisia tapoja elää meillä ja muualla? Miten opin sosiaalisia taitoja ja hyviä tapoja? Miten minä rohkaistun ilmaisemaan itseäni monipuolisesti, rakentavasti ja tarkoituksenmukaisesti?

- Varhaiskasvatusyksikön ilmapiiristä luodaan sellainen, että lapset uskaltavat vapautuneesti puhua ja ilmaista itseään, kokeilla ja epäonnistuaakin. Kasvattajat kunnioittavat toistensa itseilmaisua. Kasvattajien esimerkillä ja mallioppimisella on merkittävä vaikutus lasten kulttuuriperinnön tunnistamiseen. Perinnetietoa jaetaan aikuisten kertomuksilla; mitä on samaa kuin tänä päivänä, miten mm. leikki on muuttunut.
- Kulttuuriin tutustutaan mm. juhlapäiviä viettämällä ja vanhan ajan satuja lukemalla. Paikalliskulttuuriin tutustutaan vieraillemalla historiallisissa kohteissa mm. Napuen taistelun muistomerkki, Vanhan kirkon alue tai kotiseutumuseo. Tutustutaan entisaikojen elämään esim. näyttelyiden, työpajojen tai isovanhempien vierailujen kautta.
- Tutustutaan lapsiryhmän kiinnostuksen mukaan eri kulttuureihin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Miten opin huolehtimaan itsestäni, omista tavaroistani ja yhteisestä ympäristöstä? Miten kasvan vastuulliseksi ja toiset huomioonottavaksi ihmiseksi? Miten opin ymmärtämään arkielämän taitoja? Miten opin ymmärtämään levon, ravinnon ja liikunnan tärkeyden elämässäni?

- Varhaiskasvatuksessa huomioidaan hyvät tavat kaikissa arjen toiminnoissa.

- Tunne ja turvakasvatus on lasten omien voimavarojen ja selviytymisen vahvistamista. Arjen taitojen harjoittelu edistää mm. lasten itsearvostusta, itseluottamusta ja itsetuntemusta. Lasta ohjataan kääntymään aikuisen puoleen kaikissa mieltä askarruttavissa asioissa.
- Monipuolinen liikunta ja eri liikuntalajien kokeilu sekä terveellinen ruoka ovat lapsuudessa omaksuttavia asioita.
- Siisteyskasvatus ja omien jälkien korjaamisen opettelu on olennainen osa arjen taitojen hallintaa.

Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Miten opin leikinomaisesti sanallista, kuvallista, äänellistä, numeerista, kinesteettistä ilmaisua ja tulkintaa sekä näiden yhdistelmiä? Miten opin ymmärtämään, mikä mediassa on totta ja mikä ei? Miten opin käyttämään tietotekniikkaa sekä toimimaan vastuullisesti sen käyttäjänä? Miten hyödynnän teknologian mahdollisuuksia itseilmaisussa yhdessä toisten kanssa?

- Varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on opettaa lasta tulkitsemaan erilaisia viestejä ja tuottamaan niitä itse. Tätä menetelmää kutsutaan monilukutaidoksi. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia ja rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluita.
- Varhaiskasvatuksessa lorutellaan, lauletaan, pelataan pelejä, muovailaan ja askarrellaan. Oppimista edistävät erilaiset tilaisuudet ja näytelmät, kirjojen lukeminen, saduttaminen, erilaiset kuvat sekä tuki- viittomat.
- Harjoitellaan mikä on oikein ja mikä väärin, mikä on totta ja mikä tarua.
- Isonkyrön paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa kasvattajia käyttämään tieto – ja viestintäteknologian menetelmiä osana kasvatusta ja opetusta. Kasvattajat auttavat lasta ymmärtämään tiedon tuottamisen ja etsimisen taitoja sekä kriittistä suhtautumista median maailmaa. Lasten teknologia- välineiden, kuten tabletin, tietokoneen, älypuhelimien käyttö, tapahtuu kasvattajien kanssa yhdessä suunnitellusti.
- Mediakasvatusta tapahtuu eri tavoin, esimerkiksi; lapset tuottavat omia tarinoitaan ja viestejään, lapsia kuvataan, kuvia siirretään tietokoneelle, skannataan paperille ja rakennetaan kuvista tarinoita. Kuvien jakamisesta sosiaalisessa mediassa keskustellaan ja niitä voidaan käyttää mm. askarteluissa tai isommissa projekteissa.

- Mediakasvatusta on pysyä mukana lasten maailmassa ja olla kiinnostunut ajankohtaisista mediailmiöistä. Varhaiskasvatuksen mediakasvatus on tavoitteellista varhaiskasvatusta, jonka päämääränä on medialukutaidon edistämisen myötä tukea lapsen elinikäistä oppimista.

Osallistuminen ja vaikuttaminen: Miten opin tarkastelemaan asioita eri näkökulmista ja miettimään omia valintojani? Miten opin pyytämään ja antamaan apua? Miten kasvan osallistuvaksi, sovitteluksi ja kannustavaksi toimijaksi? Miten osallistun toiminnan, sääntöjen ja sopimusten suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin?

- Ristiriitatilanteissa kaikkien näkökulmien huomioiminen, erilaisten ratkaisumallien etsiminen ja vertailu, kasvattajat mahdollistavat kaikkien lasten yhdenvertaisen kohtelun ja huomioivat lasten avun tarpeen, mutta myös kannustavat lasta auttamaan toista.
- Kasvattajat toimivat esimerkkinä lasten osallistumisessa ja vaikuttamisessa.
- Säännöt ja sopimukset laaditaan toimintakausittain ryhmäkohtaisesti yhdessä lasten kanssa. Niitä arvioidaan ja muokataan tarpeen mukaan toimintakauden aikana.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja oppimisen alueet ohjaavat varhaiskasvatushenkilöstöä monipuolisen ja eheytetyn pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa. Varhaiskasvatuksen laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista ja tukee lasten kokonaisvaltaista kehitystä ja oppimista.

5 PEDAGOGINEN TOIMINTA JA SUUNNITTELU

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa pedagogiikka perustuu määritettyyn arvoperustaan, käsitykseen lapsesta, lapsuudesta ja oppimisesta. Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista, tavoitteellista toimintaa lasten oppimisen ja hyvinvoinnin toteuttamiseksi. Varhaiskasvatussuunnitelman keskeisin osa on, miten pedagogiikka Isonkyrön varhaiskasvatuksessa toteutuu.

Pedagogisella varhaiskasvatuksella vastataan lasten hyvinvoinnista tukien kotona tehtävää vastuullista kasvatustyötä lasten etua kunnioittaen. Pedagogiikka näkyy varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä sekä kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa. Varhaiskasvatuksessa kaikkien työtapojen tulee tukea lapsen kehitystä ja oppimista. Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen toiminnan ydin, jota ei jäsennetä vanhojen toimintatapojen päälle, vaan avaamaan oven uudenlaiseen varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin.

5.1 Lapsen hoitosopimus ja varhaiskasvatussuunnitelma

Kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen, huoltajien kanssa laaditaan hoitosopimus, josta käy ilmi lapsen yksilölliset tiedot; perheenjäsenet, sairaudet, allergiat, valokuvausluvut ja kenelle lapsen voi luovuttaa. Jokaiselle lapselle laaditaan lain määräämä henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, lapsen vasu, yhdessä huoltajien ja tarvittaessa muiden lapsen opetukseen, kasvatukseen ja hoitoon osallistuvien ammattilaisten kanssa. Vasu arvioidaan vähintään kerran toimintakauden aikana ja useammin, jos lapsen tarpeet sitä edellyttävät. Avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminnassa lapsille ei laadita vasuja.

Lapsen vasuun kirjataan tavoitteet varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevalla tavalla, sekä toimenpiteet niiden toteuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan lapsen tarvitseman tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen. Vasuun kirjattujen asioiden tulee siirtyä käytäntöön muokkaamaan toimintatapoja ja tavoitteita sekä kehittyä lapsen osaamisen, kasvun ja ympäristön muuttumisen mukana. Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon myös lapsen kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta. Varhaiskasvatuslain mukaan lapsen mielipide on otettava huomioon hänen vasuaan laadittaessa ja arvioitaessa. Dokumentoinnin avulla, esimerkiksi haastattelemalla ja valokuvaamalla, voidaan selvittää syvemmin ja monipuolisemmin lapsen yksilöllisiä tarpeita ja erityispiirteitä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on dokumentti, johon lapsen varhaiskasvatuksen tulee perustua. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan aina ennen sen päivittämistä tai uuden laatimista. Se on kasvattajan työväline, joka avaa arjen pedagogiikan ja on osana ryhmävarhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa ja toteutettaessa. Ryhmävarhaiskasvatussuunnitelmaan kootaan lasten vahvuudet, mielenkiinnonkohteet ja tuen tarpeet. Asiakirja ohjaa ryhmän toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia.

Jos lapsella on jokin sairaus, joka vaatii lääkärin määräämää lääkehoitoa, se aloitetaan kotona. Jos lääkettä on välttämätöntä antaa varhaiskasvatuksessa, tulee lääkkeet jakaa huoltajien toimesta esimerkiksi dosettiin tai anostella ruiskuun valmiiksi minigrip- pussissa, että lääkkeessä säilyy hygieniä. Lapselle laaditaan lääkehoidon suunnitelma. Täytetään lääkekortti ja lääkkeen antokortti, jotka pidetään ajan tasalla. Sovitut asiat lääkehoidosta kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Huoltajien tehtävänä on ilmoittaa lääkehoitosuunnitelmaa koskevista muutoksista. Kasvattaja on perehdytettävä ja hänelle on annettava lisäkoulutusta lapsikohtaisen lääkehoidonsuunnitelman toteuttamiseksi. Lapsen sairastuessa kesken hoitopäivän, hänet haetaan kotiin viipymättä. Ennen hoitoon uudelleen tulemista, pidetään yksi kuumeeton/ oireeton päivä.

5.2 Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi, suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin keskeinen menetelmä, joka ei ole yksittäisen varhaiskasvattajan tai päiväkodin mahdollinen valinta, vaan normi, jota kaikkien tulee noudattaa. Pedagoginen dokumentointi vaatii onnistuakseen suunnittelua, ajankäytön, ammattiroolien ja toimintarakenteiden tarkastelua ja kehittämistä. Havainnointi ja dokumentointi vaikuttavat siihen, mitä lasten kanssa tehdään ja miten oppimisympäristö ja toimintakulttuuri rakennetaan ja oppiminen ymmärretään.

Huoltajilla on aina oikeus tietää varhaiskasvatuksen tavoitteet ja menetelmät tavoitteiden toteuttamiseksi. Varhaiskasvatuspalveluiden ydinajatuksena on edistää jokaisen lapsen yksilöllistä oppimista, kehitystä ja hyvinvointia yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen perusteiden mukaan lapsen etu on ensisijainen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että lapsi saa tarvitsemansa tuen riippumatta huoltajien mielipiteistä.

Lapset ja heidän huoltajansa otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun, kehittämisideoihin sekä arviointiin. Huoltajilla on mahdollisuus vaikuttaa päivittäin lapsille suunnattuun pedagogiseen sisältöön muun muassa tuonti- ja hakutilanteissa, varhaiskasvatussuunnitelman keskusteluissa, vanhempainilloissa, tyytyväisyyskyselyn tai palautekyselyiden myötä, jolloin ne muodostuvat laadukkaaksi pedagogiikaksi sosiaalisten suhteiden verkostossa.

Kasvunkansio; jokaiselle lapselle kootaan oma kansio, jonne kerätään lapsen varhaiskasvatuksen ajalta lapselle merkityksellisiä ja hänen kasvuaan kuvaavia töitä, valokuvia, kertomuksia sekä muistoja erilaisista tapahtumista. Jokaisen lapsen kansio on sisällöltään ja kooltaan erilainen, yksikölinen juuri hänenlaisensa.

5.3 Näkyvä, laadukas pedagogiikka

Isossakyrössä on laadittu jokaista varhaiskasvatusyksikköä yhdenmukaistava malli isosta puusta, jolla on vahvat juuret, tukeva runko ja haarautuvat oksat. Puu kasvaa vehreänä juurista, joihin nojautuu ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito – ja tieto – ja viestintäteknologian osaaminen, osallistuminen ja vaikuttaminen.

Puu on väritykseltään luottamuksellisen vihreä. Kaikki työskentely puun ympärillä lähtee tärkeimmistä, lapsista. Lapsia kuvastava parivaljakko on tulossa varhaiskasvatusyksikköön. Sisääntulorappuset ovat askeleita tekstein, ilmaisen, osallistun, koen, leikin, liikun, opin, tutkin ja toimin yhdessä. Näillä sanoilla takaamme jokaisesta päivästä laadukkaan. Tämä puukuvainen juliste on tarkoitettu avaamaan varhaiskasvatusyksikön oman vasun ideasisältöä lapsille, huoltajille ja kasvattajille. Se on asetettu varhaiskasvatusyksiköissä siten, että lapsi pystyy yhdessä aikuisen kanssa sitä tutkimaan.

Puussa on kohdat viikonpäiville, jotka muuttuvat tarpeen mukaan pienryhmän kanssa toteutettavan projektin tai muun suunnittelun kautta lyhyen aikavälin tai pidemmän suunnittelun toteutuksen mukaan. Viikonpäivälokerikoihin kasvattajat avaavat päiväkohtaisia suunnitteluja tai jo toteutuneita tapahtumia. Puun lisäksi osassa varhaiskasvatusyksiköistä toteutetaan lapsille tiedoksi olevan taulun avulla ”läsnä tänään” kuvia kavereista, joko pienryhmänä tai koko lapsiryhmänä.

5.4 Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus

06:00/07.00 Hoitopaikka aukeaa

Kohdataan lapsi kokonaisvaltaisesti, tervehditään huoltajat, vaihdetaan kuulumiset. Aamulla on kiireetöntä leikkiaikaa, sylihetkiä ja lapsen kuulumisten kysely ja ajatusten kuulostelua.

07:45- 08:30 Aamupala

Terveellisen ja ravitsevan aamiaisen jälkeen lapset valitsevat itselleen leikkipaikan siihen saakka, että kaikki ryhmän kasvattajat ovat saapuneet työvuoroon. Leikkipaikka valitaan kuvin varustetusta leikkipaikkataulusta. Lapsi sitoutuu pidempiaikaiseen leikkiin valitessaan kuvalla leikkipaikan. Lapsi saa itse valita leikkikaverin, toisinaan kasvattaja on tukemassa uusien ystävyssuhteiden alkamista valikoimalla leikkikavereita. Kasvattaja tukee lapsia leikkimisessä ja on pedagogisesti arvioiden leikin sisällössä mukana tarpeen mukaan. Usein leikin vauhtiin pääsyssä tarvitaan kasvattajan tukea, mutta leikin ollessa parhaimmillaan, riittää kasvattajan läsnäolo ja lähietäisyydellä olo. Kasvattajat huomioivat lapsen ikätason mukaisen leikin ja kohtaavat lapsen kaikilla ehdoillaan lapselle sopivalla korkeudella. Siirtymätilanteet rauhoitetaan, eikä lasta hoputeta.

09:00 Pienryhmiin jakautuminen

Jokainen pienryhmä tekee oman suunnitelmansa mukaista toimintaa; yhteisiä projekteja, sylihetkiä, vaipan vaihtoja, pottahetkiä, pukemis- ja riisumisharjoituksia, ulkoilua. Pienryhmissä toimitaan lounaaseen saakka. Pienryhmätoiminta on nivottu päivän jokaiseen hetkeen. Pienryhmän kautta jokainen lapsi tulee kohdatuksi kokonaisvaltaisesti ja sen keinoilla vastataan lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteisiin.

Päiväkotiin ruoka tulee Isonkyrön koulukeskuksen keittiöltä ja muissa yksiköissä monipuolisesta ruoasta vastaa kasvattajat. Perhepäivähoidossa lapset voivat esittää ruokatoiveita.

11:00 -12:00 Ruokailu ja päivälevolle siirtyminen

Pienryhmänä toimiminen huomioidaan koko päivän toiminnoissa, vaikkakin eri lapsikokoonpanoissa. Jonotus ja odotustilanteet on päivän aikana minimoitu, esimerkiksi ruokailutilanteeseen ja sieltä lepo hetkelle siirrytään jokaiselle lapselle ominaisella tavalla. Tämä taataan siirtymätilanteiden joustavalla porrastuksella.

Lapselle taataan kaikissa päivän tilanteissa kiireetön ympäristö. Kaikki lapset saavat päivään lepo hetken satu-tuokion, silittelyn tai musiikin yhteydessä. Lepohetkeltä saa poistua, ellei uni tule. Jokaisen lapsen yksilöllisyys huomioidaan ja tilanteet arvioidaan kokonaisvaltaisesti. Unen tarve on yksilöllistä. Toisinaan huoltajilla on näkemys, että lapsi ei tarvitse unihetkeä päivään ja sen takaaminen voi hankaloittaa illalla yöunille siirtymistä. Päivä varhaiskasvatuksen parissa, leikkien ja sosiaalisten tilanteiden kanssakäymisessä on lasta kuormittavaa ja lapsen edun mukaista on levätä päivän touhujen välissä.

14:00 Välipalan aika

Kiireetöntä leikkiaikaa, askarteluja, ryhmän tilanteesta ja kasvattajien mahdollisuuksien mukaan pienryhmätoimintaa, pukemisen ja riisumisen harjoituksia, ulkoiluun siirtymistä.

15:30 Ulkoilua

Niin sisällä kuin ulkona lapset leikkivät turvallisessa ympäristössä. Lapselle ominainen tapa on tutkia ja rakentaa, kekseliäisyys ja mielikuvitusta tukeva ympäristö antavat lapselle luvan toteuttaa, kokeilla ja onnistua. Jo-
kaisessa varhaiskasvatustyksikössä vietetään paljon aikaa ulkona. Kasvattajien tehtävänä on tukea lapsen osallisuutta ja ulkona olevien mahdollisuuksien määrää antamalla tilaa lapsen toteutuksille. Kasvattajat auttavat lasta löytämään mielekkäitä ulkoleikkejä. Yksiköissä vietetään myös aikaa toisten ryhmien kasvattajien ja lasten kanssa. Tämä luo osaltaan yhteisöllisyyteen tukevaa toimintakulttuuria edistävää yhdessäolon tunnetta.

Kotiinlähdön aika. Poikkeuksena vuoropäivähoitoyksikkö. Tärkeä huomioitava asia on, että Isonkyrön varhaiskasvatuksen henkilökunta toivoo huoltajien olevan aidosti läsnä lasta tuodessa ja hakiessa.

5.5 Oppimisen alueet

Varhaiskasvatuksessa noudatetaan valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisia oppimisen alueiden toimintaperiaatteita. Ne ohjaavat henkilöstöä monipuolisen ja eheytyneen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa yhdessä lasten kanssa. Lapsilla on oikeus saada monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueista.

Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten **kielellisten taitojen** ja **valmiuksien** sekä **kielellisten identiteettien** kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen. Lisäksi se on yhteydessä muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Sen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja asioita sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ilmaisee itseään ja hankkii tietoa. Lasten kielellistä kehitystä tukee monipuolinen varhaiskasvatuksen kieliympäristö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa lapsille annetaan kannustavaa ja johdonmukaista palautetta heidän kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoistaan.

Lapset voivat samaan aikaan omaksua useita eri kieliä, joiden kehittyminen ja käyttäminen voi olla tilanteittain eriytyneitä. Varhaiskasvatuksessa otetaan huomioon, että lapset kasvavat erilaisissa kielellisissä ympäristöissä. Kotien tavat käyttää kieltä ja olla vuorovaikutuksessa vaihtelevat, ja kodeissa voidaan puhua useita kieliä. Kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta tehdään varhaiskasvatuksessa näkyväksi yhteistyössä huoltajien kanssa.

Tämä osaltaan tukee lasten kielellisten identiteettien kehittymistä. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia varhaiskasvatuksessa käsitellään luvussa.

Kielen oppimisen kannalta on tärkeää tiedostaa, että samanikäiset lapset voivat olla eri vaiheissa kielen kehityksen eri osa-alueilla. **Kielelliset identiteetit kehittyvät**, kun lapsia ohjataan ja tuetaan kielellisten taitojen ja valmiuksien keskeisillä osa-alueilla.

Vuorovaikutustaidot	Kielen ymmärtämisen taidot	Puheen tuottamisen taidot	Kielen käyttötaidot	Kielellinen muisti ja sanavaranto	Kieli-tietoisuus
Kehittyvät kielelliset identiteetit					

Kuvio. Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa

Vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta lasten kokemukset kuulluksi tulemisesta ja siitä, että heidän aloitteisiinsa vastataan, ovat tärkeitä. Henkilöstön sensitiivisyys ja reagointi myös lasten non-verbaaleihin viesteihin on keskeistä. Vuorovaikutustaitojen kehittymistä tuetaan kannustamalla lapsia kommunikoidaan toisten lasten ja henkilöstön kanssa.

Lasten **kielen ymmärtämisen taitoja** tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Johdonmukainen toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen tukevat lasten sanavarannon kehittymistä. Erilaisissa varhaiskasvatuksen tilanteissa käytetään kuvailevaa ja tarkkaa kieltä. Tarvittaessa käytetään kuvia, esineitä ja tukiviittomia.

Lasten **puheen tuottamisen taitojen** kehittymistä seurataan ja ohjataan. Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa. Tämä auttaa lapsia käyttämään ja ymmärtämään puhuttua kieltä. Lasten kanssa kiinnitetään vähitellen huomiota myös äänensävyihin ja äänenpainoihin.

Lasten **kielen käyttötaitoja** ohjataan ja kielen käyttöä pohditaan yhdessä lasten kanssa eri tilanteissa. Tavoitteena on tilannetietoisien kielen käytön vahvistuminen. Lasten kanssa harjoitellaan kertomista, selittämistä ja puheen vuorottelua. Lisäksi eläytyminen, huumorin käyttö sekä hyvien tapojen opettelu vahvistavat lasten kielen käyttötaitoja. Tutustuminen erilaisiin teksteihin tukee kielen käyttötaitojen kehittymistä ja auttaa lapsia havaitsemaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja.

Lasten kielellinen ilmaisu monipuolistuu, kun heidän **kielellinen muistinsa** ja **sanavarantonsa** laajenee. Henkilöstön tehtävä on tukea tietoisesti tätä kehitystä. Kielellisen muistin kehittymistä tukevat esimerkiksi lorujen ja laululeikkien käyttö. Kielellä leikittely, nimeäminen sekä kuvaavien sanojen käyttäminen edistävät lasten kielellisen muistin ja sanavarannon kehittymistä. Kiireetön keskustelu ja lukeminen sekä tarinoiden kerronta tarjoavat mahdollisuuksia pohtia sanojen ja tekstien merkityksiä ja opetella uusia käsitteitä asiayhteyksissä.

Lähiympäristön eri kielten havainnointi tukee lasten **kielitietoisuuden kehittymistä**. Henkilöstön tehtävänä on herättää ja lisätä lasten kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä sekä vähitellen myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Kielen havainnoinnin ja tutkimisen avulla suunnataan lasten huomiota sanojen merkityksistä kielen muotoihin ja rakenteisiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin. Lapsia rohkaistaan kirjoittamaan ja lukemaan leikillisesti.

Varhaiskasvatuksessa käytetään rikkaita ja vaihtelevia tekstejä. Lasten kanssa tutustutaan monipuolisesti lastenkirjallisuuteen. Lapsille kerrotaan tarinoita, ja heitä kannustetaan itse keksimään niitä. Lasten kertomuksia, loruja ja sanallisia viestejä dokumentoidaan. Monilukutaitoa tukevassa varhaiskasvatuksessa puheen rinnalla käytetään muun muassa visuaalisia, auditiivisia ja audiovisuaalisia viestejä sekä tekstejä.

Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten **musiikillisen, kuvallisen** sekä **sanallisen ja kehoillisen ilmaisun** kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla.

Kulttuuri on tärkeä osa lapsen identiteettiä. Varhaiskasvatuksessa lapsille tarjotaan mahdollisuuksia nähdä ja kokea monipuolisesti taidetta ja muuta kulttuuria. Taiteeseen ja kulttuuriin liittyvät kokemukset vahvistavat lasten kykyä omaksua, käyttää ja tuottaa kulttuuria. Samalla lapset oppivat ymmärtämään taiteen ja kulttuuriperinnön merkitystä ja arvoa.

Ilmaisun eri muodot tarjoavat lapsille keinoja kokea ja hahmottaa maailmaa heitä puhuttelevalla ja innostavalla tavalla. Taiteellinen ilmaisu tarjoaa lapsia motivoivia keinoja havaintojen, tunteiden ja luovan ajattelun näkyväksi tekemiseen. Ilmaisun eri muotoihin tutustutaan moniaistisesti, erilaisia työtapoja, oppimisympäristöjä sekä lähiympäristön kulttuuritarjontaa hyödyntäen. Oppimisympäristöjen esteettisyys, innostavuus, saatavilla olevat monipuoliset välineet ja materiaalit sekä riittävä ohjaus ovat merkityksellisiä ilmaisumuotoihin tutustuttaessa.

Taidekasvatus sisältää sekä spontaania että ennalta suunniteltua toimintaa. Ilmaisun ja oppimisen prosesseissa korostuu kokeilu, tutkiminen, tekemisen eri vaiheiden harjoittelu ja niiden dokumentointi. Jokaisen lapsen yksilöllistä ilmaisua tuetaan ja lasten yhteisille luoville prosesseille annetaan riittävästi aikaa ja tilaa. Henkilöstön, lasten ja yhteistyökumppaneiden erityisosaamisen hyödyntäminen rikastuttaa taidekasvatusta.

Varhaiskasvatuksen **musiikillisen ilmaisun** tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsia ohjataan elämykselliseen kuuntelemiseen ja ääniympäristön havainnointiin. Lasten valmiudet hahmottaa musiikkia sekä äänen kestoa, tasoa, sointiväriä ja voimaa kehittyvät leikinomaisen musiikillisen toiminnan kautta. Heidän kanssaan lauletaan, loruillaan, kokeillaan erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia ja liikutaan musiikin mukaan. Lapset saavat kokemuksia perussykkeestä, sanarytmeistä ja kehosoitamisesta. Lapsia rohkaistaan käyttämään mielikuvitustaan ja ilmaisemaan musiikin herättämiä ajatuksia ja tunteita esimerkiksi kertoen, kuvallisesti ilmaisten tai tanssien. Lapset saavat myös kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä sekä pienimuotoisten musiikkiesitysten harjoitteluprosesseista ja esiintymistilanteiden tuomasta onnistumisen ilosta.

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön. Lapsilla on mahdollisuus nauttia kuvien tekemisestä sekä saada esteettisiä elämyksiä ja kokemuksia taiteen äärellä. Lapset harjoittavat kuvallista ajatteluaan, havainnointiaan ja kuvien tulkintaa monipuolisen kuvailmaisun avulla. Kuvan tekemisen taitoja kehitetään moniaistisesti sekä yhteyksiä muihin ilmaisun muotoihin rakentaen. Lapset kokeilevat erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja esimerkiksi maalaamalla, piirtämällä, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä. Lasten kanssa havainnoidaan heidän itse tekemiään kuvia, taideteoksia, mediasisältöjä, esineitä sekä rakennetun ja luonnon ympäristön kohteita. Lapsia ohjataan tulkitsemaan ja kertomaan ajatuksiaan kuvallisista viesteistä. Kuvia tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota esimerkiksi väreihin, muotoihin, materiaaleihin, tekijään, esitysyhteyteen ja kuvien herättämiin tunteisiin.

Suunnittelutaitoja, luovaa ongelmaratkaisua, rakenteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemusta harjoitellaan käsityöllisen toiminnan kuten muovailun, rakentelun, ompelun ja nikkaroinnin avulla. Käsityöllisen toiminnan ja ilmaisun tavoitteena on tarjota lapsille tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa sekä nautintoa työskentelystä,

jossa oma luovuus ja kädenjälki näkyvät. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia itse kokeilla, tutkia ja yhdistellä erilaisia pehmeitä ja kovia materiaaleja sekä opetella työskentelyssä tarvittavia tekniikoita. Lapset saavat ideoida ja toteuttaa erilaisia teoksia ja esineitä. Lasten käsityöllisessä toiminnassa voidaan tarkastella ja hyödyntää sekä lasten taustoihin liittyviä että paikallisia käsityöperinteitä.

Lapsia rohkaistaan **sanalliseen** ja **keholliseen ilmaisuun** esimerkiksi draaman, tanssin ja leikin keinoin. Taavoitteena on, että harjoitukset ja leikit tarjoavat lapsille mahdollisuuden monipuoliseen kielelliseen ja keholliseen kokemukseen, ilmaisuun ja viestintään. Lasten mielikuvituksesta nousevia tai heidän kokemiaan ja havaitsemiaan asioita työstetään yhdessä. Lapset saavat kokemuksia sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti suunnitellusta, toteutetusta ja arvioidusta luovasta prosessista. Toiminnassa hyödynnetään monipuolisesti esimerkiksi lastenkirjallisuutta, sanataidetta, teatterin eri muotoja, tanssia ja sirkusta.

Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään **eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden** sekä **median** näkökulmista. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue tukee erityisesti lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista.

Eettisen ajattelun taitojen kehittymistä tuetaan pohtimalla lasten kanssa eri tilanteissa esiintyviä tai lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä. Teemat voivat liittyä esimerkiksi ystävyYTEEN, oikean ja väärän erottamiseen, oikeudenmukaisuuteen tai pelon, surun ja ilon aiheisiin. Eettisiä kysymyksiä käsitellään lasten kanssa niin, että he voivat tuntea olonsa turvallisiksi ja hyväksytyiksi. Lasten kanssa pohditaan myös ryhmän sääntöjä ja niiden perusteita.

Varhaiskasvatuksen **katsomuskasvatuksessa** yhteisen tutustumisen kohteena ovat ensisijaisesti lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Uskonnottomuutta tarkastellaan katsomusten rinnalla. Taavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä. Lasten kanssa tutustutaan erilaisiin katsomuksiin ja niihin

liittyviin perinteisiin. Luontevia tapoja tarkastella katsomuksia ovat esimerkiksi vuodenkiertoon liittyvät juhlat ja tapahtumat sekä päivittäiset tilanteet, kuten pukeutuminen tai ruokailu. Lasten ihmettelylle annetaan tilaa, ja heidän kanssaan pohditaan heitä askarruttavia elämänkysymyksiä.

Katsomuskasvatuksessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen ja kunnioittaen. Katsomuskasvatus tukee muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista.

Lähiyhteisön menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa historiallisiin asioihin sekä hyvän tulevaisuuden rakentamiseen. Lisäksi tarkastellaan lasten kasvuympäristöjen moninaisuutta.

Lapsille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Tärkeitä tiedon lähteitä ovat lapset ja heidän henkilöhistoriansa, lähiyhteisön jäsenet, esineistöt ja ympäristöt. Lisäksi voidaan hyödyntää lasten huoltajien asiantuntemusta heidän omasta kulttuuriperinnöstään. Menneeseen aikaan voidaan tutustua esimerkiksi lasten isovanhempien lapsuuden leikkien ja musiikin avulla.

Nykyhetkeä tarkastellaan käsittelemällä lasten kanssa heitä askarruttavia tai kiinnostavia ajankohtaisia asioita. Lasten kanssa tarkastellaan myös lähiyhteisön moninaisuutta sitä kunnioittaen. Tarkastelun kohteena ovat muun muassa ihmisten, sukupuolten ja perheiden moninaisuus. Tavoitteena on kasvattaa lapsia ymmärtämään, että ihmiset ovat erilaisia mutta samanarvoisia.

Menneisyyden ja nykyisyyden lisäksi on tärkeää pohtia tulevaisuutta ja sitä, miten voimme vaikuttaa suotuisan tulevaisuuden toteutumiseen. Tulevaisuuden pohdinta voi liittyä esimerkiksi tulevan vuodenajan leikkien tai oman oppimisympäristön suunnitteluun. Lasten kanssa voidaan esimerkiksi rakentaa tulevaisuuden mielikuvi-
tusmaailmoja tai pohtia tulevaa lapsia kiinnostavien ammattien kautta.

Varhaiskasvatuksessa **mediakasvatuksen** tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä. Lasten elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Samalla harjoitellaan kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä. Lapsia ohjataan käyttämään mediaa vastuullisesti ottaen huomioon oma ja toisten hyvinvointi. Mediassa esiintyviä teemoja voidaan käsitellä lasten kanssa esimerkiksi liikunnallisissa leikeissä, piirtämällä tai draaman keinoin.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten **matemaattisen ajattelun** kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös **ympäristökasvatusta** ja **teknologiakasvatusta**. Oppimisympäristöihin liittyvät oma-kohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Lasten kehittyvä taito nimetä asioita sekä käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa **matemaattisen ajattelunsa** eri vaiheissa oleville lapsille. Lapset tutustuvat matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisen ja leikinomaisen toiminnan myötä. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota päivittäisissä tilanteissa ja lähiympäristössä ilmeneviin muotoihin, määriin ja muutoksiin. Lapsia innostetaan pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan ilmaisemalla ja tarkastelemalla niitä. Havaintoja ilmaistaan ja tarkastellaan esimerkiksi kehollisesti tai eri välineiden ja kuvien avulla. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia luokitella, vertailla ja asettaa järjestykseen asioita ja esineitä sekä löytää ja tuottaa säännönmukaisuuksia ja muutoksia. Lapsia kannustetaan myös oppimisympäristöön liittyvien ongelmien löytämisessä, pohtimisessa ja päättelyssä sekä ratkaisujen etsimisessä.

Lukukäsitteen kehittymistä tuetaan monipuolisesti vuorovaikutteisissa tilanteissa, esimerkiksi leikkiä ja lapsia houkuttelevia materiaaleja hyödyntäen. Lapsia innostetaan havainnoimaan lukumääriä ympäristöstä ja taitojen karttuessa liittämään ne lukusanaan ja numeromerkkeihin taitojensa mukaan. Lukujonotaitoja ja nimeämistä voidaan kehittää esimerkiksi lorujen ja riimien avulla. Lasten kanssa kokeillaan mittaamista ja harjoitellaan sijainti- ja suhdekäsitteitä esimerkiksi liikuntaleikeissä, piirtäen tai eri välineiden avulla.

Erilaisilla harjoituksilla tuetaan lasten tilan ja tason hahmottamista. Lapsia kannustetaan tutkimaan kappaleita ja muotoja sekä leikkimään niillä. Lasten geometrisen ajattelun vahvistamiseksi heille järjestetään mahdollisuuksia rakenteluun, askarteluun ja muovailuun. Aikakäsitettä avataan esimerkiksi vuorokauden- ja vuodenaikoja havainnoimalla.

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestäväää elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Lähiluonto sekä rakennettu ympäristö ovat sekä oppimisen kohteita että oppimisympäristöjä.

Luonnossa ja rakennetussa ympäristössä retkeily sekä ympäristön tutkiminen ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta. Myönteisten kokemusten kautta lapsi oppii nauttimaan luonnosta ja lähiympäristöstä ja hänen ympäristösuhteensa vahvistuu. Luonnon ilmiöitä havainnoidaan eri aistein ja eri vuodenaikoina. Niistä keskustellaan ja niitä tutkitaan. Samalla opetellaan ympäristöön liittyvien käsitteiden käyttöä. Eri kasvi- ja eläinlajien tunnistamisen harjoittelu vahvistaa luonnon tuntemusta. Lasten kanssa opetellaan etsimään tietoa heitä kiinnostavista asioista. Luonto voi olla myös esteettisen kokemisen ja rauhoittumisen paikka.

Lapsia ohjataan kunnioittamaan luontoa, sen kasveja ja eläimiä. Ympäristökasvatuksella edistetään kestävään elämäntapaan kasvamista sekä siinä tarvittavien taitojen harjoittamista. Näitä käytännön taitoja ovat esimerkiksi roskaamaton retkeily, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden opettelu, ruokailuun liittyvä vastuullisuus, energian säästäminen sekä jätteiden vähentäminen esimerkiksi kierrätyksen, tavaroiden korjaamisen ja uudelleen käytön avulla. Samalla lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota tekojen vaikutuksiin.

Teknologiakasvatuksen tavoitteena on kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja keksimään omia luovia ratkaisuja. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä, etsimään niihin yhdessä vastauksia ja tekemään päätelmiä.

Lasten kanssa havainnoidaan arjessa esiintyviä teknisiä ratkaisuja ja tutustutaan tietoteknologiaan laitteisiin sekä niiden toimintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään koneiden ja laitteiden turvalliseen käyttöön. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia toteuttaa omia ideoitaan esimerkiksi rakennellen eri materiaaleista sekä kokeilla eri laitteiden toimintaa. Lapsia kannustetaan kuvailemaan tekemiään ratkaisuja. Pulmia ratkotaan ja onnistumisista iloitaan yhdessä. Tavoite on, että lasten omakohtaisten kokemusten myötä herää ymmärrys siitä, että teknologia on ihmisen toiminnan aikaansaamaa. Toiminnassa voidaan hyödyntää lähiympäristön teknologisia ratkaisuja, esimerkiksi leluja, ja tutkia niiden toimintaperiaatteita.

Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy **liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia **liikkumaan** monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan sekä sisällä että ulkona. Liikuntakasvatuksen tulee olla säännöllistä, ja lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista. Riittävä fyysinen aktiivisuus on tärkeää lapsen terveelle kasvulle, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Fyysisellä aktiivisuudella tarkoitetaan erilaisia ja kuormittavuudeltaan eritasoisia liikunnan tapoja, kuten leikkimistä sisällä ja ulkona, retkeilyä sekä ohjattuja liikuntatuokioita. Ryhmässä liikkuminen kehittää lasten sosiaalisia taitoja, kuten vuorovaikutus- ja itsesäätelytaitoja. Fyysisen aktiivisuuden tulee olla luonteva osa lapsen päivää. Yhteistyössä huoltajien kanssa lapsia innostetaan liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja ulkona erilaisissa olosuhteissa.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja, kuten tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja. Liikumisessa hyödynnetään eri aisteja sekä erilaisista materiaaleista valmistettuja, liikkumaan innostavia välineitä. Lasten liikkumisen tulee vaihdella luontevasti kestoltaan, intensiteetiltään ja nopeudeltaan. Lasten tulee saada kokemuksia yksin, parin ja ryhmän kanssa liikkumisesta. Varhaiskasvatuksessa lapset saavat kokemuksia erilaisista liikuntaleikeistä, kuten perinteisistä piha-leikeistä sekä satu- tai musiikkiliikunnasta. Eri vuodenaikojä tulee hyödyntää siten, että lapset saavat mahdollisuuksia opetella kullekin vuodenaikalle tyypillisiä tapoja ulkoilla.

Säännöllisellä ja ohjatulla liikunnalla on tärkeä merkitys lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle. Tämän vuoksi lasten motoristen taitojen suunnitelmallinen havainnointi on tärkeää. Henkilöstön tulee suunnitella päivän rakenne, sisä- ja ulkoympäristö sekä toiminnan sisällöt niin, että lapset voivat monipuolisesti nauttia liikkumisesta eri tilanteissa. Liikuntavälineiden tulee olla lasten käytettävissä myös omaehtoisen liikunnan ja leikin aikana. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan liikuntavälineiden turvallisuus.

Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Lapsia ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen, riittävään syömiseen. Päivittäiset ateriahetket järjestetään kiireettömässä ilmapiirissä opetellen ruokarauhaa ja hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisessä kulttuuria. Eri aistien avulla ja tutkimalla tutustutaan ruokiin, niiden alkuperään, ulkonäköön, koostumukseen ja makuominaisuuksiin. Ruoasta keskusteleminen, tarinat ja laulut edistävät lasten ruokasanaston kehittymistä.

Varhaiskasvatuksessa pohditaan yhdessä lasten kanssa **terveyteen** ja **turvallisuuteen** liittyviä asioita. Lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään sekä henkilökohtaisesta hygieniastaan tuetaan. Lasten kanssa

keskustellaan liikkumisen, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkityksestä hyvinvoinnille ja terveydelle. Lasten kanssa opetellaan turvallisuuteen liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa. Näitä voivat olla muun muassa pukeutumis-, ruokailu-, leikki- sekä ulkoilutilanteet. Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumista ja turvalliseen liikkumiseen liittyviä sääntöjä ja tapoja. Tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hakea apua sekä toimia turvallisesti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

6 LAPSEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI

Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatusta Isonkyrön kunnassa. Varhaiserityiskasvatuksen tehtävänä on havaita ja tunnistaa lapsen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea mahdollisimman pian tarpeen ilmettyä, tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä. Tukitoimien tarkoituksena on edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sekä ehkäistä ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista. Varhaiskasvatusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti, eli Isossakyrössä ei ole erityisryhmiä, vaan tuen tarpeeseen vastataan ensisijaisesti osana ryhmän yhteistä toimintaa. Päiväkoti on parhaiten lapsen etua turvaava varhaiskasvatuspaikka, mikäli useampia tukitoimia tarvitaan samanaikaisesti. Päiväkodissa pystytään takaamaan myös monialainen pedagoginen osaaminen. Tukitoimien suunnittelussa lähdetään aina liikkeelle lapsen vahvuuksista, joiden pohjalta vastataan lapsen tuen tarpeisiin. Tukitoimet suunnitellaan monialaisessa yhteistyössä toteutettujen havainnointien pohjalta ja räätälöidään lapsiryhmälle sopivaksi tarpeen mukaan. Varhaiskasvatuksessa annettava tuki muodostaa joustavan jatkumon lapsen siirtyessä esiopetukseen ja myöhemmin perusopetukseen.

6.1 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa tukea tarjotaan eritasoin tukimuodoin. Tällä varmistetaan, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Tuki koostuu yksilöllisistä, yhteisöllisistä sekä oppimisympäristöön liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksessa tuen järjestämistä ohjaavat pedagogiset, rakenteelliset sekä hyvinvointia tukevat muut järjestelyt, joiden avulla ympäristöä mukautetaan niin, että jokainen lapsi pystyy osallistumaan toimintaan omista lähtökohdistaan käsin. Päivittäistä kasvatustoimintaa voidaan mukauttaa esimerkiksi toimimalla pienryhmissä, eriyttämällä, joustavalla ryhmittelyllä, perustaitojen harjaannuttamisella sekä lapsen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen vahvistamisella.

Pedagogiset järjestelyt

- Veon konsultointi ja jaksottainen tuki
- Eriyisopettajan puheopetus (kunnan varhaiskasvatus)
- Oppimisympäristöjen muokkaaminen
- Kuvien käyttö (mm. päiväjärjestyksen sanoittaminen kuvin, toiminnanohjaus)
- Lapsikohtainen ohjaaminen
- Henkilöstön lisäkoulutus tarpeen mukaan

Rakenteelliset järjestelyt

- Pienryhmätoiminta
- Henkilöstön mitoituksen tarkistaminen suhteessa lapsiryhmän kokoon
- Ryhmäavustajan tuki
- Henkilökohtainen avustaja

Hyvinvointia tukevat järjestelyt

- Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön antama konsultaatio
- Terapiat
- Apuvälineet ja kommunikoinnin tukeminen
- Yhteistyö perheneuvolan kanssa
- Kuntoutusohjaus
- Monialainen yhteistyö

Arjen pedagogiikka on kaikille lapsille suunnattua, päivittäin toteutettavaa, laadukasta, pedagogisesti suunniteltua toimintaa. Siinä yhdistyvät käytännön tasolla kunkin lapsen vahvuudet, mielipiteet ja tarpeet sekä huoltajien että varhaiskasvatuksen henkilökunnan havainnot ja näkemykset. Tukitoimia toteutettaessa tavoitteet asetetaan varhaiskasvatukselle, ei lapselle. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan siis kirjataan toimintaa koskevat tavoitteet, menetelmät niiden toteuttamiseksi sekä toteuttaja/toteuttajat. Veo osallistuu tukitoimien suunnitteluun. Tuki toteutuu lapsiryhmässä ja sen toteutuksesta vastaa pääosin ryhmän oma henkilökunta, veon tuella. Arjen pedagogiikkaan kuuluu mm. oppimisympäristön muokkaaminen, strukturoitu päiväjärjestys, pienryhmätoiminta, eriyttäminen, perustaitojen harjaannuttaminen, leikin tukeminen, kuvien tai tukiviittomien käyttö, tarvittavat apuvälineet.

Jos arjen pedagogiikan tukitoimet eivät riitä, tarvitaan säännöllisempää, järjestelmällisempää ja pitkäkestoisempaa tukea. Ennen tuen aloittamista tehdään yhteistyössä lapsen huoltajien, ryhmän lastentarhanopettajan /henkilökunnan edustajan ja veo:n kesken pedagoginen arviointi, jossa kirjataan tarkasti ryhmässä käytössä olevat tukitoimet ja arvio niiden vaikutuksista sekä suunnitelma siitä, millaisista tukitoimista olisi jatkossa hyötyä. Tuen

toteuttamisessa lähdetään liikkeelle lapsen vahvuuksista yhteistyössä lapsen, huoltajien, kasvattajien ja lasta mahdollisesti tutkineiden tahojen havaintojen ja lausuntojen pohjalta. Käytännössä tuki voi sisältää yhtä tai useita erilaisia tukimuotoja. Tukitoimet tavoitteineen ja toteuttamisen käytäntöineen kirjataan lapsen sähköiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan sekä ryhmävarhaiskasvatussuunnitelmaan. Säännöllisempään tukeen voi kuulua esim. pedagogisia, rakenteellisia tai hyvinvointia tukevia tukimuotoja.

Jos tuen tarve on jatkuvaa ja kokoaikaista, laaditaan lapsen huoltajien, ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan ja veo:n yhteistyönä pedagoginen selvitys. Siihen kirjataan lapsen vahvuudet, tavoitteet sekä toteutuneet tukitoimet ja suunnitelma siitä millaisista tukitoimista lapsi jatkossa hyötyisi. Käytettävissä olevat tuen muodot räätälöidään aina lapsen tarpeiden mukaan monialaisessa yhteistyössä huoltajien, kasvattajien sekä lapsen kuntoutukseen osallistuvien tahojen kanssa. Tavoitteet, tukitoimet ja niiden toteuttaminen menetelmineen kirjataan lapsen vasuun.

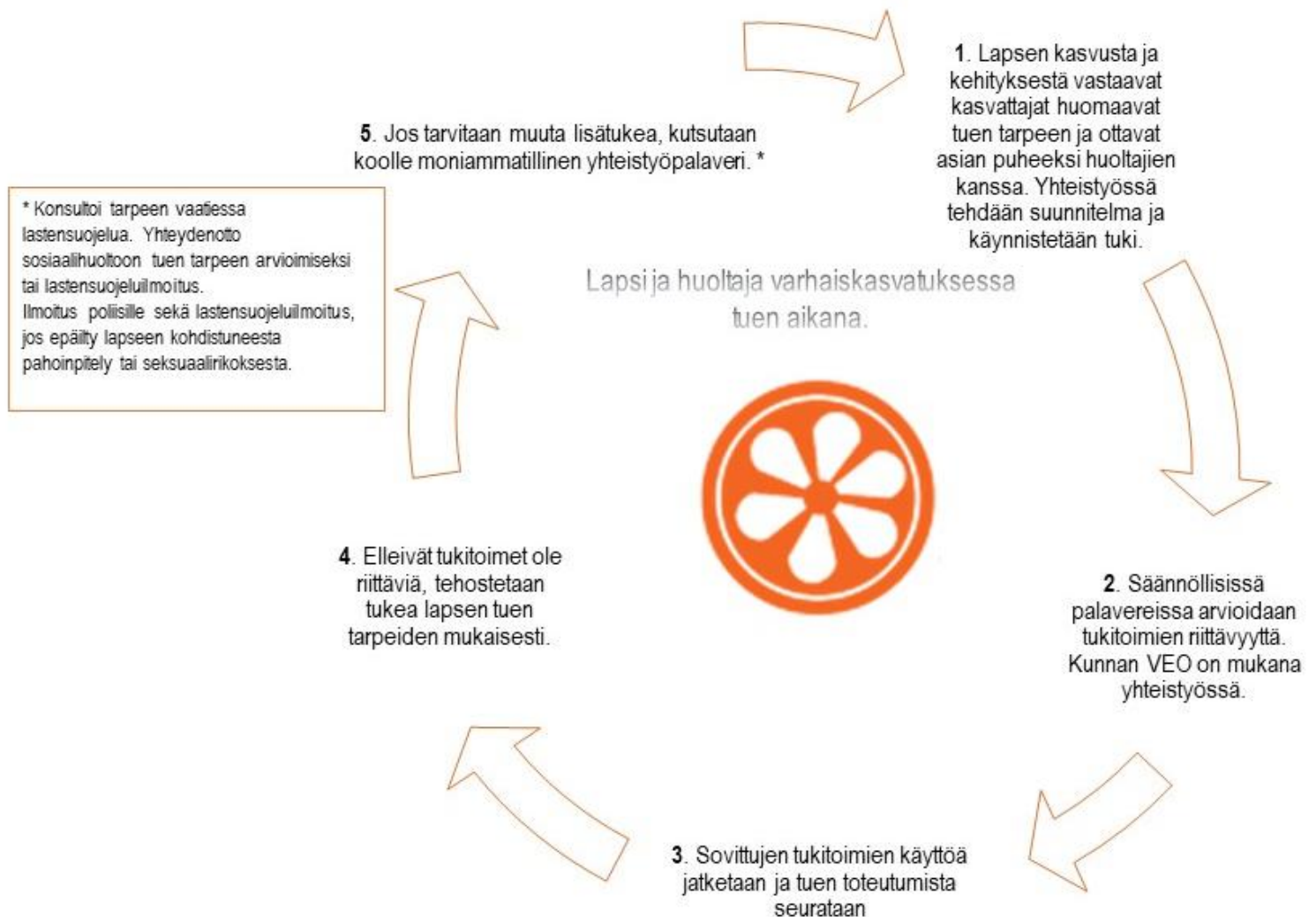
Yleensä ennen jatkuvaan tukeen siirtymistä ryhmässä on ollut käytössä jo laajasti arjen pedagogiikkaan liittyviä tukitoimia. Jatkuvaan tukeen voi liittyä sekä pedagogisia, rakenteellisia että hyvinvointia tukevia järjestelyjä ja sen piirissä olevalla lapsella on usein erikoissairaanhoidon asiantuntijan lausunto/lausuntoja riippuen tuen tarpeesta. Lausuntoa /lausuntoja käytetään pohjana lapsen suunnitelmaa tehtäessä ja se liitetään suunnitelman liitteeksi. Lapsen tuen tarpeen mukaan varhaiskasvatukseen voi liittyä muita hyvinvoinnin tukemiseen liittyviä palveluja, kuten kuntoutusohjaus tai erilaiset terapiat.

Jatkuvan tuen tarve saattaa johtaa monialaisen yhteistyön sekä lausuntojen pohjalta pidennetyn oppivelvollisuuden myöntämiseen. Tästä päätöksen tekee aina johtava rehtori.

6.2 Yhteistyö tuen aikana

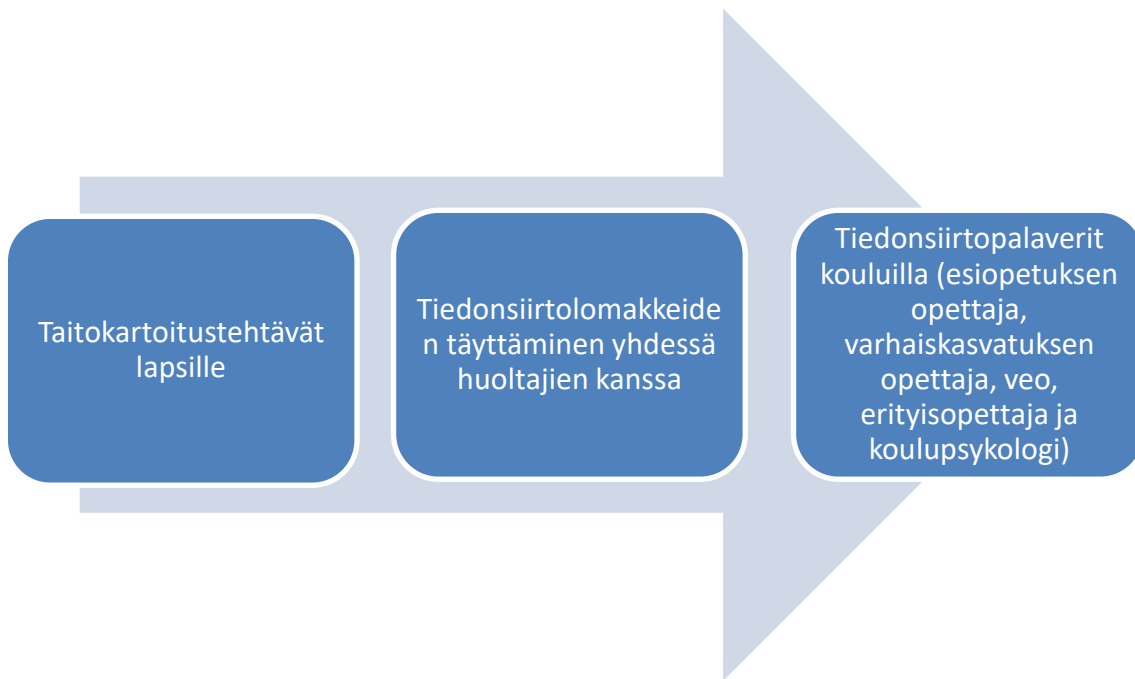
Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu erityisesti, kun lapsella on tuen tarvetta. Yhteistyö aloitetaan heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen haasteita tai kasvattajilla herää huoli lapsen hyvinvoinnista. Tuen toteuttaminen ja tavoitteiden saavuttaminen onnistuu parhaiten tiiviillä yhteistyöllä, mutta lapsella on oikeus saada tukea kehitykseen ja oppimiseen, vaikka huoltajat eivät sitoutuisikaan yhteistyöhön.

Ennen monialaisen yhteistyön järjestämistä keskustellaan asiasta huoltajan kanssa. Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta on oleellista huomioida kaikki lapsen asioissa osallisena olevat viranomaistahot. Monialaiseen yhteistyöhön kuuluu myös konsultointi esimerkiksi lastensuojelun sosiaalityöntekijän tai erikoissairaanhoidon henkilöstön kanssa.

Kuvio, tuen polku.

Nivelvaiheen yhteistyöllä on tärkeä tehtävä lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta koulujen yhteydessä toteutettavaan esiopetukseen. Siinä kootaan lasten huoltajien ja kasvattajien havainnot lasten kehittymisestä kotona ja ryhmässä tiedonsiirtolomakkeelle sekä kerätään tietoa lasten taidoista 5-vuotiaille suunnitellun kartoituksen avulla. Tämä tietopaketti siirretään yhteisessä tiedonsiirtopalaverissa esiopetuksesta vastaavan opettajan, koulun erityisopettajan sekä tarvittaessa koulupsykologin tietoon. Palaveriin osallistuvat varhaiskasvatuksesta lapsen ryhmän kasvattaja/opettaja sekä veo.

Kuvio; Tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirryttäessä.

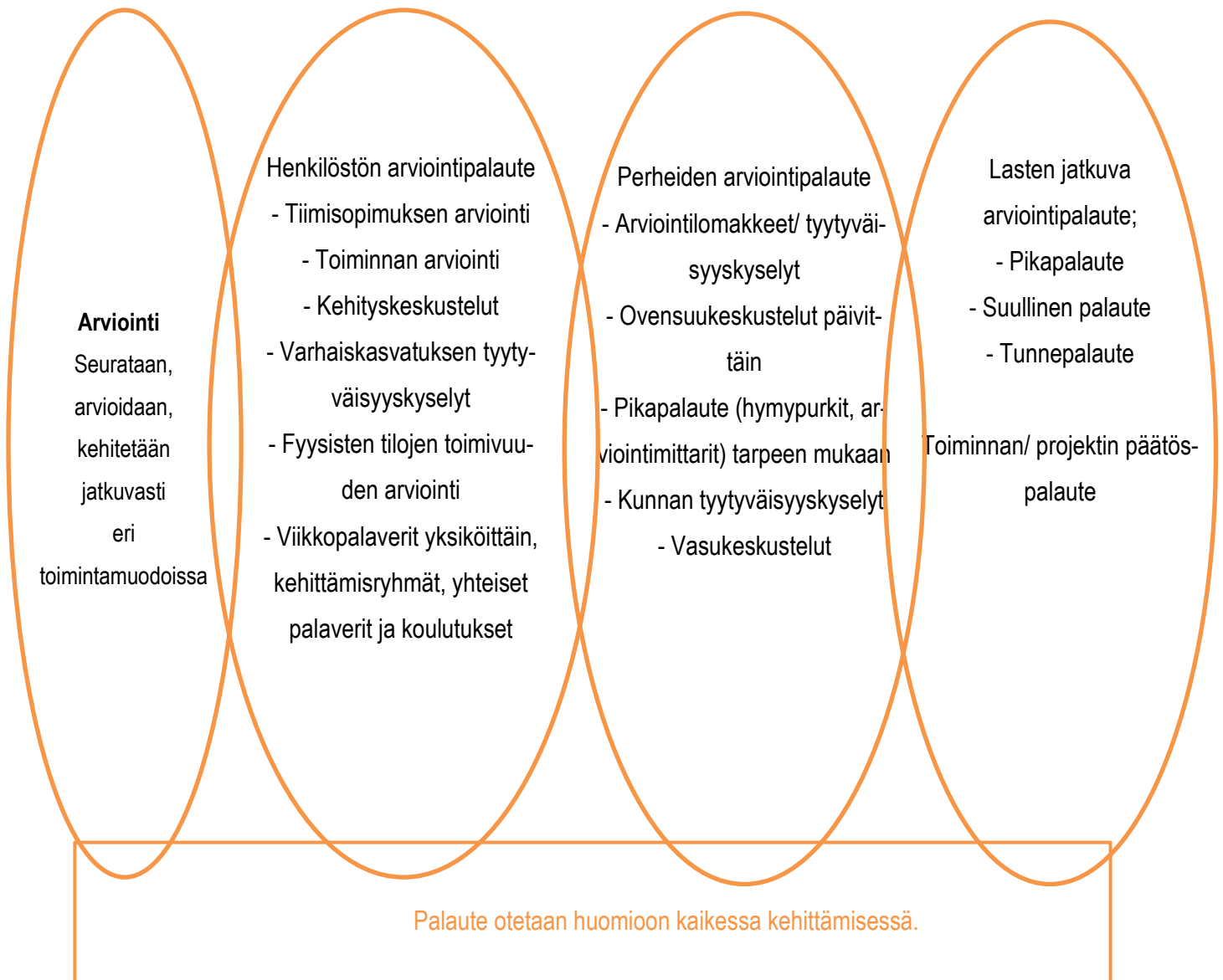
7 PEDAGOGISEN TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

**Varhaiskasvatuksessa ei arvioida lasta,
vaan varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteuttamista.**

Arviointi ei ole vain tiedon keräämistä, vaan prosessi, johon liittyy useita eri vaiheita. Arviointi on toiminnan läpisaattamista. Sen on oltava tavoitteellista, säännöllistä ja jatkuvaa. Tietoa kerätään eri tasoilta päivän eri tilanteista ja monipuolisesti sekä lapsilta huoltajilta että henkilöstöltä. Arviointitiedon avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esille kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö järjestää, seuraa ja arvioi varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen toteuttamista eri toimintamuodoissa. Varhaiskasvatuksen yksiköt keräävät toimintavuosittain palautteita omilla arviointi- / tyytyväisyyskyselyillä. Koko varhaiskasvatuksen arviointi- / tyytyväisyyskyselyt tehdään säännöllisesti kahden vuoden välein. Isonkyrön päättäjät ja huoltajat saavat tiedon varhaiskasvatuksen toteutumisesta ja laadusta paikallisen päätöksenteon pöytäkirjoista, jotka ovat julkisesti nähtävillä.

Varhaiskasvatuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata varhaiskasvatuksen tarkoituksen toteuttamista, antaa tukea varhaiskasvatuksen kehittämiseen sekä edistää lasten hyvinvoinnin, kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Tärkeintä arvioinnissa on ottaa huomioon, miten varhaiskasvatuksessa toteutuvat lasten oikeudet ja millaisilla edellytyksillä toteutusta voitaisiin parantaa.

Laadun eri tasoja arvioidaan kunnassa erilaisin mittarein, barometreillä, kyselylomakkeilla ja äänestyksillä. Työn arviointi on jatkuva prosessi, joka on keskeinen osa varhaiskasvatusjohtamista ja kehittämistä Isossakyrössä. Lapsille ja huoltajille järjestetään säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin. Kohteena voi olla esimerkiksi henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö tai oppimisympäristö.

Varhaiskasvatuksessa arviointi kohdistuu varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseen ja toimivuuteen. Varhaiskasvatushenkilökunta arvioi itseään, työpanostaan ja työtiimiään viikoittain. Henkilökunnan kanssa käydään kerran vuodessa kehityskeskustelut, jossa arvioidaan omaa työtä, esimiehen työskentelyä ja koko työympäristöä. Keskustelun tavoitteena on nostaa esiin kunkin työntekijän ammatillinen kehittyminen, koulutustarpeet sekä koko työyhteisön kehittämistarpeet.

Huoltajat ja lapset arvioivat henkilökunnan työtä vuosittain toteutettavan asiakaspalautekyselyn avulla, kyselyn koonti julkaistaan kasvattajien palaverissa. Lapset osallistuvat arviointiin, heitä kuullaan ja heillä on mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöön. Kasvattajien havainnoinnin kautta toiminnan sisältö kohdentuu lapsiryhmän toiveisiin ja tarpeisiin. Lisäksi päivittäiset keskustelut huoltajien kanssa ovat osa toiminnan arviointia.

Arvioinnilla mitataan varhaiskasvatuksen laatua ja toiminnan kehittämistä. Arvioinnissa esiin nousseita kehitettäviä osa-alueita tutkitaan tarpeen mukaan yksiköittäin tai kuntatasolla. Arviointikeskusteluissa pohditaan esimerkiksi, miten arvot ja teot vastaavat toteutuksessa toisiaan. Arvioinnin avulla määritetään, miten asetetut tavoitteet on saavutettu sekä tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita.

Isonkyrön paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa kehitetään vuosittain. Varhaiskasvatushenkilöstö veloitetaan sitoutumaan edellä mainittuihin työtapoihin ja tuleviin varhaiskasvatustyötä koskettaviin päätöksiin.

”Yhteiseen ihmettelyyn perustuva vuorovaikutus antaa tilaa moniäänisyydelle, lasten ja kasvattajien maailmojen kohtaamiselle.”